

Załącznik nr 1

do Uchwały Nr 127/2015
Prezydium Polskiej Komisji Akredytacyjnej
z dnia 12 marca 2015 r.

RAPORT Z WIZYTACJI

**przeprowadzonej w dniach 16 – 17 czerwca 2015 r.
przez zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej
na kierunku „filozofia” prowadzonym
na Wydziale Historyczno – Socjologicznym Uniwersytetu w Białymstoku
na poziomie studiów pierwszego stopnia o profilu ogólnoakademickim**

Zespół oceniający Polskiej Komisji Akredytacyjnej pracował w składzie:

przewodnicząca – dr hab. Ewa Chmielecka - członek PKA

członkowie:

1. ks. prof. dr hab. Andrzej Szostek, ekspert merytoryczny I
2. dr hab. Ryszard Wiśniewski - ekspert merytoryczny II
3. mgr Edyta Lasota – Bełzek – ekspert ds. systemu zapewniania jakości z ramienia PKA
4. Milena Tarasiuk – ekspert studencki
5. Małgorzata Piechowicz – praktykantka z ramienia PKA.

INFORMACJA O WIZYTACJI I JEJ PRZEBIEGU

Ocena jakości kształcenia na kierunku „filozofia” prowadzonym na Wydziale Historyczno – Socjologicznym Uniwersytetu w Białymstoku została przeprowadzona z inicjatywy Polskiej Komisji Akredytacyjnej w ramach harmonogramu prac określonych przez Komisję na rok akademicki 2014/2015. Wizytacja tego kierunku studiów odbyła się po raz pierwszy.

Podstawa prawna oceny została określona w Załączniku nr 1, a szczegółowy harmonogram przeprowadzonej wizytacji, uwzględniający podział zadań pomiędzy członków zespołu oceniającego, przedstawiony jest w Załączniku nr 2.

**OCENA SPEŁNIENIA KRYTERIÓW OCENY PROGRAMOWEJ DLA KIERUNKÓW
STUDIÓW
O PROFILU OGÓLNOAKADEMICKIM**

Kryterium oceny	Ocena końcowa spełnienia kryterium				
	wyróżniająco	w pełni	Znacząco	częściowo	Niedostatecznie
1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia		X			
2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe ¹ zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia		X			
3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia			X		
4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, oraz prowadzenie badań naukowych		X			
5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy		X			
6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów		X			

¹Określenia: obszar wiedzy, dziedzina nauki i dyscyplina naukowa, dorobek naukowy, osiągnięcia naukowe, stopień i tytuł naukowy oznaczają odpowiednio: obszar sztuki, dziedziny sztuki i dyscypliny artystyczne, dorobek artystyczny, osiągnięcia artystyczne oraz stopień i tytuł w zakresie sztuki.

1. Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia i realizuje na ocenianym kierunku studiów program kształcenia umożliwiający osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia.

Ocena spełnienia kryterium 1: w pełni

Uzasadnienie oceny w odniesieniu do kryterium 1

Jednostka sformułowała koncepcję kształcenia, która – w zgodzie z misją Uniwersytetu i strategią Wydziału – realizuje dobry program kształcenia na kierunku filozofia, wbrew niekorzystnym uwarunkowaniom demograficznym i obniżeniu zainteresowania studiami na kierunkach humanistycznych. To zadanie utrudnione jest brakiem instytucjonalnej tożsamości filozofii ulokowanej wewnątrz instytutu o innym profilu.

Zalecenia w odniesieniu do kryterium 1

Zalecane jest podjęcie próby wyodrębnienia instytucjonalnego filozofii w postaci powołania Instytutu Filozofii.

Zalecane są interwencje władz rektorskich dotyczące obsady pozawydziałowych zajęć z przedmiotów związanych z filozofią przez pracowników do tego przygotowanych.

Zalecane jest staranne opracowanie i wdrożenie procedur uznawania efektów kształcenia zdobytych poza uniwersytetem oraz form uczenia się przez całe życie do wzmocnienia procesu rekrutacji na studia na kierunku filozofia.

Zalecane jest przeprowadzenie przez władze Wydziału spotkań ze studentami w celu omówienia i usunięcia problemów w organizacji lektoratów.

1.1 Koncepcja kształcenia na ocenianym kierunku studiów jest zgodna z misją i strategią rozwoju uczelni, odpowiada celom określonym w strategii jednostki oraz w polityce zapewnienia jakości, a także uwzględnia wzorce i doświadczenia krajowe i międzynarodowe właściwe dla danego zakresu kształcenia.*

Specyfiką Uniwersytetu w Białymstoku zapisaną w jego misji i strategii jest „bycie uniwersytetem pogranicza” – otwartym na problemy społeczności wielonarodowej i o skomplikowanej historii. Wg deklaracji władz rektorskich i wydziałowych powoduje to, że szczególne zadania stawiane są przed naukami humanistycznymi. Nauki humanistyczne mają dopomóc w rozumieniu tożsamości środowisk pogranicza, rozwijaniu współpracy po obydwu stronach granicy, tworzeniu podstaw dla wspólnot wielonarodowych. Rola filozofii odwołującej się do uniwersalnej koncepcji człowieczeństwa jest tu nie do przecenienia, dlatego zabiegi władz dziekańskich o utrzymanie czystej filozofii, a także tworzenie nowych, związanych z filozofią kierunków są sensowną realizacją misji uniwersytetu. Sprzyja temu mocna kadra dydaktyczna z dobrym dorobkiem naukowym oraz dobre programy nauczania filozofii odpowiadające przyjętym w kraju i w świecie wzorom, zaś utrudnia mała liczba studentów.

Instytucjonalne zaplecze tak rozumianej strategii rozwoju filozofii jest jednak mniej obiecujące: filozofia nie jest prowadzona w autonomicznym Instytucie Filozofii, lecz w dwóch zakładach Instytutu Socjologii, którym brak jednego wyraźnego lidera. Wbrew misji Uczelni filozoficzne zajęcia usługowe na innych wydziałach Uniwersytetu nie zawsze są prowadzone przez pracowników tych zakładów – są oni zastępowani przez pracowników często niedostatecznie przygotowanych merytorycznie i dydaktycznie, ale takich, które owe inne wydziały mogą zaliczyć do swojej kadry. Reakcja na forum Senatu Uniwersytetu jest na ogół słaba i bezskuteczna. Inne narzędzia wzmocnienia procesu rekrutacji, takie jak formy uczenia się przez całe życie czy uznawanie efektów kształcenia zdobytych poza edukacją formalną na razie nie są skutecznie rozwijane.

Ocena spełnienia kryterium 1.1: w pełni

Uzasadnienie oceny: koncepcja kształcenia dobrze odpowiada misji i strategii. Niewielkiej poprawy instytucjonalnej i interwencji władz uczelni wymagają sposoby jej realizacji .

1.2 Plany rozwoju kierunku uwzględniają tendencje zmian zachodzących w dziedzinach nauki i dyscyplinach naukowych, z których kierunek się wywodzi, oraz są zorientowane na potrzeby otoczenia społecznego, gospodarczego lub kulturalnego, w tym w szczególności rynku pracy.

Perspektywa rozwoju kierunku *filozofia* nie rysuje się dobrze, jednak nie wynika to z niedostosowania do potrzeb otoczenia lub braku namysłu nad koncepcją kształcenia, ale głównie z powodu braku

kandydatów na studia z „klasycznej” filozofii. Z tego powodu zawieszono na rok ak. 2015/2016 nabór na studia I stopnia na tym kierunku (liczba studentów z naboru w poprzednich latach to: 11 (I rok), 7 (II rok) i 10 (III rok). Zdecydowano więc, by otworzyć studia II stopnia dla licencjatów kończących także inne kierunki studiów z dwiema opcjami programowymi: *filozofia i etyka* oraz (prowadzona wspólnie z Instytutem Socjologii) *kognitywistyka i komunikacja*, bardziej interesujące na dla kandydatów na studia i rozwijających nowe, praktycznie zorientowane, trendy w filozofii. Mają one sprawić, że pojawią się kandydaci na studia II stopnia na kierunku filozofia – absolwenci tych kierunków. Zaawansowane są też procedury zmierzające do otwarcia studiów III stopnia (doktoranckich). Z jakim odzewem spotka się ta oferta, to trudno dziś przewidzieć.

Ocena spełnienia kryterium 1.2: w pełni.

Uzasadnienie oceny: w jednostce trwa debata nad możliwościami utrzymania kierunku filozofia w warunkach niewielkiego zainteresowania nimi. Podejmowane są próby jego zachowania przez otwieranie innych, bardziej atrakcyjnych rynkowo kierunków w nadziei na zapewnienie dopływu kandydatów. Na pochwałę zasługują próby utrzymania czystej filozofii, ważnej dla humanistyki uniwersyteckiej, w niesprzyjających warunkach demograficznych.

1.3 Jednostka przyporządkowała oceniany kierunek studiów do obszaru/obszarów kształcenia oraz wskazała dziedzinę/dziedziny nauki oraz dyscyplinę/dyscypliny naukowe, do których odnoszą się efekty kształcenia dla ocenianego kierunku.

Jednostka (którą w przypadku kierunku *filozofia* jest Wydział Historyczno-Socjologiczny UwB) prawidłowo określa studia ogólnoakademickie na kierunku *filozofia* jako dziedzinę nauk humanistycznych, przynależną też oczywiście do obszaru wiedzy humanistycznej (por. załącznik nr 5 do uchwały nr 1269 Senatu UwB z dnia 27 czerwca 2013 r.), podkreślając zarazem, że z powodu specyfiki studiów filozoficznych efekty kształcenia zawierają w sobie elementy wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych sięgających także innych dyscyplin humanistycznych, społecznych, a nawet przyrodniczych i ścisłych - i w tym sensie efekty te mają charakter interdyscyplinarny - w szerokim tego słowa znaczeniu. Istotnie, bowiem, historia filozofii i antropologia filozoficzna otwierają studenta na szeroki świat kultury, ogólna teoria bytu (metafizyka, ontologia) inspirowane do szukania zasad rządzących światem (także przyrodniczym), teoria poznania i logika uczą przydatnego wszędzie zdyscyplinowanego myślenia, etyka pomaga w ukształtowaniu wrażliwości społecznej i umiejętności rozpoznania ważnych moralnych problemów trapiących współczesny świat - itp. Dodać warto, że program studiów I stopnia w zadowalającym stopniu te programowe wymogi spełnia. Jednakże organizacyjnie filozofia prowadzona jest w jednostce z obszaru nauk społecznych, co może być źródłem marginalizacji kształcenia filozoficznego na UwB i postrzegania oferty dydaktycznej zakładów kształcących w zakresie filozofii przez otoczenie wewnętrzne i zewnętrzne, jako mało ważnych edukacyjnie, a nawet jako pozbawionych tej przedmiotowej i metodologicznej tożsamości, jaką przez wieki filozofia sobie wypracowała. Ponownie zaleca się powołanie Instytutu Filozofii koordynującego badania i studia filozoficzne.

Ocena spełnienia kryterium 1.3 – w pełni

Uzasadnienie oceny

Z formalnego punktu widzenia (przypisanie do dziedziny/dyscypliny) kryterium spełnione jest w pełni. Struktura organizacyjna realizacji kierunku jest niejasna, ale nie obniża to oceny przypisania samego kierunku do dziedziny i dyscypliny.

1.4. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów są spójne z wybranymi efektami kształcenia dla obszaru/obszarów kształcenia, poziomu i profilu ogólnoakademickiego, do którego/których kierunek ten został przyporządkowany, określonymi w Krajowych Ramach Kwalifikacji dla Szkolnictwa Wyższego, sformułowane w sposób zrozumiały i pozwalający na stworzenie systemu ich weryfikacji. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.), efekty kształcenia są także zgodne ze standardami kształcenia określonymi w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy. Efekty kształcenia zakładane dla ocenianego kierunku studiów, uwzględniają w szczególności zdobywanie przez studentów pogłębionej wiedzy,

umiejętności badawczych i kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na rynku pracy, oraz w dalszej edukacji.*

Efekty kształcenia na studiach I stopnia dla kierunku *filozofia* (profil ogólnoakademicki) zostały szczegółowo i czytelnie przedstawione w Załączniku nr 2 do Uchwały nr 1269 Senatu UwB z dnia 27 czerwca 2012 r. Z tymi wytycznymi dobrze korespondują sylabusy poszczególnych przedmiotów, przygotowane wręcz wzorcowo, niestandardowo, z uwzględnieniem specyfiki poszczególnych przedmiotów oraz typów zajęć. Dobrze jest też odniesienie efektów przypisanych do poszczególnych zajęć do efektów kierunkowych, co pozwala na rzetelną weryfikację nabytej wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych w odniesieniu do poszczególnych przedmiotów. Szczególnie starannie i trafnie opracowany jest aspekt kompetencji społecznych. Zdaniem studentów efekty kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych są sformułowane w sposób zrozumiały, zapewniając stosowanie odpowiednich metod weryfikacji umożliwiających sprawdzalność stopień ich osiągnięcia. Zdaniem studentów efekty kształcenia określone dla kierunku *filozofia* zakładają zdobycie niezbędnych kompetencji potrzebnych w podejmowaniu prac badawczych oraz dalszej edukacji. Sposób opisu efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych nie zawiera sformułowań utrudniających ich zrozumienie, zdaniem studentów stworzone zostały również właściwe metody weryfikacji osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia. Zespół Oceniający podziela tę opinię. W jednostce nie jest prowadzone kształcenie nauczycieli.

Ocena spełnienia kryterium 1.4 – wyróżniająca

Uzasadnienie oceny: opis efektów kształcenia przygotowany został zgodnie z zasadami wprowadzania Krajowych Ram Kwalifikacji dla szkolnictwa wyższego. Zasady te zostały zastosowane wzorowo, twórczo i dobrze służą zdobyciu przez słuchaczy zakładanych efektów kształcenia. Opis ten wyróżnia się na tle innych krajowych ofert dydaktycznych filozofii znanych zespołowi oceniającemu.

1.5 Program studiów dla ocenianego kierunku oraz organizacja i realizacja procesu kształcenia, umożliwiają studentom osiągnięcie wszystkich zakładanych efektów kształcenia oraz uzyskanie kwalifikacji o poziomie odpowiadającym poziomowi kształcenia określonego dla ocenianego kierunku o profilu ogólnoakademickim.*

- 1.5.1. W przypadku kierunków studiów, o których mowa w art. 9b, oraz kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela, o którym mowa w art. 9c ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym, program studiów dostosowany jest do warunków określonych w standardach zawartych w przepisach wydanych na podstawie wymienionych artykułów ustawy.
- 1.5.2. Dobór treści programowych na ocenianym kierunku jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia oraz uwzględnia w szczególności aktualny stan wiedzy związanej z zakresem ocenianego kierunku.*
- 1.5.3. Stosowane metody kształcenia uwzględniają samodzielne uczenie się studentów, aktywizujące formy pracy ze studentami oraz umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w przypadku studentów studiów pierwszego stopnia - co najmniej przygotowanie do prowadzenia badań, obejmujące podstawowe umiejętności badawcze, takie jak: formułowanie i analiza problemów badawczych, dobór metod i narzędzi badawczych, opracowanie i prezentacja wyników badań, zaś studentom studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich – udział w prowadzeniu badań w warunkach właściwych dla zakresu działalności badawczej związanej z ocenianym kierunkiem, w sposób umożliwiający bezpośrednie wykonywanie prac badawczych przez studentów.*
- 1.5.4. Czas trwania kształcenia umożliwia realizację treści programowych i dostosowany jest do efektów kształcenia określonych dla ocenianego kierunku studiów, przy uwzględnieniu nakładu pracy studentów mierzonego liczbą punktów ECTS.
- 1.5.5. Punktacja ECTS jest zgodna z wymaganiami określonymi w obowiązujących przepisach prawa, w szczególności uwzględnia przypisanie modułom zajęć powiązanych z prowadzonymi w uczelni badaniami naukowymi w dziedzinie/dziedzinach nauki związanej/związanych z ocenianym kierunkiem więcej niż 50% ogólnej liczby punktów ECTS.*
- 1.5.6. Jednostka powinna zapewnić studentowi elastyczność w doborze modułów kształcenia w wymiarze nie mniejszym niż 30% liczby punktów ECTS wymaganej do osiągnięcia

kwalifikacji odpowiadających poziomowi kształcenia na ocenianym kierunku, o ile odrębne przepisy nie stanowią inaczej.*

1.5.7. Dobór form zajęć dydaktycznych na ocenianym kierunku, ich organizacja, w tym liczebność grup na poszczególnych zajęciach, a także proporcje liczby godzin różnych form zajęć umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia, w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej. Prowadzenie zajęć z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość spełnia warunki określone przepisami prawa.*

1.5.8. W przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku zostały uwzględnione praktyki zawodowe, jednostka określa efekty kształcenia i metody ich weryfikacji, oraz zapewnia właściwą organizację praktyk, w tym w szczególności dobór instytucji o zakresie działalności odpowiednim do celów i efektów kształcenia zakładanych dla ocenianego kierunku oraz liczbę miejsc odbywania praktyk dostosowaną do liczby studentów kierunku.

1.5.9. Program studiów sprzyja umiędzynarodowieniu procesu kształcenia, np. poprzez realizację programu kształcenia w językach obcych, prowadzenie zajęć w językach obcych, ofertę kształcenia dla studentów zagranicznych, a także prowadzenie studiów wspólnie z zagranicznymi uczelniami lub instytucjami naukowymi.

Ocena spełnienia kryterium 1.5.1. – w pełni.

Uzasadnienie oceny: Program studiów jest dostosowany jest do warunków określonych w standardach ustawy *Prawo o szkolnictwie wyższym*. Programu kształcenia nauczycieli nie prowadzi się w Jednostce

Ocena spełnienia kryterium 1.5.2. – w pełni.

Uzasadnienie oceny: dobór treści programowych jest zgodny z zakładanymi efektami kształcenia i uwzględnia aktualny stan wiedzy związanej z zakresem kierunku *filozofia*, choć odpowiedzialni za poszczególne zajęcia dydaktyczne pracownicy profilują niekiedy programy tych zajęć, kładąc większy nacisk na niektóre zagadnienia kosztem innych. Jest to jednak nieuniknione i pożądane w odniesieniu do bogactwa problematyki filozoficznej.

Ocena spełnienia kryterium 1.5.3. – w pełni.

Uzasadnienie oceny: samodzielne uczenie się studenta obejmuje przygotowanie do zajęć, kolokwiiów, sprawdzianów i egzaminów oraz zapoznanie się z wymaganą literaturą. W ramach prac zaliczeniowych semestralnych lub etapowych studenci przygotowują prace pisemne lub prezentacje (patrz ocena prac etapowych w załączniku). Na studiach pierwszego stopnia prowadzone jest proseminarium i seminarium o łącznej liczbie 90 godzin, na studiach drugiego stopnia seminarium w wymiarze 120 godzin. W ocenie studentów przedmioty dyplomowe przygotowują do napisania samodzielnej pracy z zakresu filozofii współczesnej lub społecznej. Zdaniem studentów oraz Zespołu Oceniającego sposób prowadzenia zajęć obejmujący takie metody dydaktyczne jak dyskusje oraz wymagania stawiane przez nauczycieli akademickich motywują i zachęcają do pogłębiania wiedzy.

Ocena spełnienia kryterium 1.5.4. – w pełni.

Uzasadnienie oceny: czas trwania kształcenia umożliwia realizację treści programowych i dostosowany jest do efektów kształcenia, choć trudno nie zauważyć, że wiedza filozoficzna uzyskana na poziomie studiów I stopnia daje dopiero wstępną orientację w bogactwie i zawłości problemów filozoficznych - i tak należy interpretować ambitnie niekiedy brzmiące efekty kształcenia.

Ocena spełnienia kryterium 1.5.5. – w pełni.

Uzasadnienie oceny: punktacja ECTS nie budzi zastrzeżeń – jest zgodna z zasadami systemu ECTS, zaś dobór liczby punktów jest dobrze uzasadniony w sylabusach zajęć nakładem pracy studenta.

Ocena spełnienia kryterium 1.5.6 – w pełni.

Uzasadnienie oceny: studenci mają możliwość wyboru przedmiotów fakultatywnych wśród zajęć do wyboru przewidzianych w programie kształcenia na różnych latach studiów. Studenci mogą wybierać przedmioty także z listy obejmującej zajęcia prowadzone przez pracowników Wydziału na innych

kierunkach. Studenci zasygnalizowali jednostkowe występowanie sytuacji nieuruchomienia przedmiotu fakultatywnego, pomimo zainteresowania ze strony studentów, ze względu na problemy dotyczące obsady zajęć wynikające z prowadzenia kierunku o małej liczbie studentów. W odniesieniu do wizytowanego kierunku władze Wydziału, a także studenci na spotkaniu z Zespołem Oceniającym PKA zwrócili uwagę, iż wymóg elastyczności doboru modułów kształcenia przez studentów jest w praktyce trudny do realizacji ze względu na nieliczną grupę studentów, a liczną kadrę akademicką, co praktycznie oznacza indywidualne studiowanie przez każdego ze studentów.

Ocena spełnienia kryterium 1.5.7. – w pełni.

Uzasadnienie oceny: liczba studentów na poszczególnych latach na kierunku *filozofia*, nie wymaga podziału na mniejsze grupy ćwiczeniowe. Studenci wyrazili opinię, iż niewielka liczba studentów na kierunku ułatwia bezpośredni kontakt z prowadzącymi zajęcia. Obciążenie dydaktyczne wynikające z programu studiów w poszczególnych semestrach jest porównywalne, co potwierdzili również studenci podczas spotkania z zespołem oceniającym. Przewidziane w programie studiów różne formy dydaktyczne – wykłady, ćwiczenia, konwersatoria i seminaria obejmują zróżnicowane sposoby prowadzenia zajęć, co zdaniem studentów zapewnia osiągnięcie poszczególnych efektów kształcenia w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych. Zespół Oceniający podziela tę opinię. Efekty kształcenia przypisane do poszczególnych przedmiotów są przedstawiane studentom na pierwszych zajęciach. Studenci posiadają możliwość zapoznania się z sylabusami, które publikowane są na stronie internetowej kierunku.

1.5.8. Program studiów na kierunku filozofia nie przewiduje obowiązkowych praktyk zawodowych.

Ocena spełnienia kryterium 1.5.9. – w pełni.

Uzasadnienie oceny: program studiów przewiduje naukę języka obcego w formie lektoratów – przedmiotów kształcenia ogólnego oraz translatorium. Studenci wyrazili pozytywne opinie o zajęciach z przedmiotu „Translatorium”, dotyczących tłumaczenia tekstów filozoficznych, prowadzonym przez pracowników Instytutu. Jednak studenci zgłosili swoje uwagi dotyczące zajęć prowadzonych przez uczelniane Studium Praktycznej Nauki Języka Obcego w ramach lektoratu z języków nowożytnych: angielskiego, niemieckiego, rosyjskiego, francuskiego lub języka antycznego - łacińskiego. Studenci zwrócili uwagę na brak podziału grup zajęciowych w ramach poziomu znajomości języka obcego. Ponadto prowadzone lektoraty mają charakter ogólny, nie obejmują nauki języka zawodowego i specjalistycznego, co jest przez studentów oceniane negatywnie. W opinii studentów poziom nauki języka obcego w ramach lektoratu jest niezadowalający, a jest to ich zdaniem istotny element procesu kształcenia, zatem powinna zostać zwrócona uwaga na poprawę obecnej sytuacji dotyczącej organizacji tego rodzaju zajęć. Studenci nie są zapoznawani z sylabusami z lektoratów, nie mają również do nich dostępu za pośrednictwem strony internetowej.

Ocena spełnienia kryterium 1.5 (z uwzględnieniem podkryteriów 1.5.1 – 1.5.9) – w pełni.

Uzasadnienie oceny

Program studiów dla ocenianego kierunku oraz organizacja i realizacja procesu kształcenia, umożliwiają studentom osiągnięcie zakładanych efektów kształcenia. Realizacja, a zwłaszcza indywidualizacja procesu dydaktycznego jest wyróżniająca. Jednakże Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA wyrazili negatywne opinie dotyczące sposobu i poziomu prowadzenia zajęć z języków obcych – i poprawa tego stanu rzeczy jest rekomendowana władzom Jednostki

1.6 Polityka rekrutacyjna umożliwia właściwy dobór kandydatów.

1.6.1. Zasady i procedury rekrutacji zapewniają właściwy dobór kandydatów do podjęcia kształcenia na ocenianym kierunku studiów i poziomie kształcenia w jednostce oraz uwzględniają zasadę zapewnienia im równych szans w podjęciu kształcenia na ocenianym kierunku.

1.6.2. Zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się na ocenianym kierunku umożliwiają identyfikację efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów oraz ocenę ich adekwatności do efektów kształcenia założonych dla ocenianego kierunku studiów. *

Ocena spełnienia kryterium 1.6.1. – w pełni.

Uzasadnienie oceny: kryteria i zasady rekrutacji w roku akademickim 2014/2015 określała Uchwała Senatu nr 1387 z dnia 17 kwietnia 2013 roku w sprawie warunków i trybu rekrutacji prowadzonej w

drodze elektronicznej na jednolite studia magisterskie, studia pierwszego stopnia i studia drugiego stopnia. Uchwała określała dolne limity przyjęć kandydatów, studia na pierwszym stopniu mogą być uruchomione przy liczbie kandydatów nie mniejszej niż 30 osób dla studiów stacjonarnych. W uzasadnionych przypadkach studia mogą zostać uruchomione przy liczbie kandydatów zakwalifikowanych do przyjęcia mniejszej niż określona powyżej, na podstawie decyzji Rektora podjętej na wniosek Dziekana Wydziału, co miało miejsce podczas prowadzonej rekrutacji na ocenianym kierunku. Na studia pierwszego stopnia podstawą kwalifikacji był wynik z egzaminu maturalnego jednego z przedmiotów: język polski, język obcy, historia, wiedza o społeczeństwie, matematyka, fizyka, biologia. Na studia drugiego stopnia przyjmowani byli wszyscy kandydaci, którzy ukończyli jakiegokolwiek studia pierwszego stopnia. Ze względu na niewielką liczbę zgłoszonych kandydatów w postępowaniu rekrutacyjnym nie było potrzeby wdrażania procedury selekcyjnej opartej o wyniki z egzaminu maturalnego. Na kierunek *filozofia* zostali przyjęci wszyscy kandydaci.

Ocena spełnienia kryterium 1.6.2. – w pełni.

Uzasadnienie oceny: Zgodnie z postanowieniami ustawy Senat uczelni podejmie w terminie do 30 czerwca 2015 r. uchwałę w sprawie potwierdzania efektów uczenia się na ocenianym kierunku umożliwiającą identyfikację efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów. W Uczelni i na Wydziale podjęte zostaną prace nad jej praktycznym wdrożeniem. Władze i pracownicy jednostki są gotowi do ich realizacji.

Ocena spełnienia kryterium 1.6 z uwzględnieniem kryteriów od 1.6.1. do 1.6.2 - w pełni

Uzasadnienie oceny

Analiza przeprowadzonego postępowania rekrutacyjnego oraz kryteriów rekrutacji określonych w Uchwale Senatu pozwala stwierdzić, iż nie zawierają one przepisów dyskryminujących jakąkolwiek grupę kandydatów, oparte są na zasadzie równych szans w podjęciu kształcenia na kierunku *filozofia*. Prace nad wdrożeniem weryfikacji efektów kształcenia zdobytych poza uczelnią są zaplanowane, jest też gotowość do ich wdrożenia.

1.7 System sprawdzania i oceniania umożliwia monitorowanie postępów w uczeniu się oraz ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. *

1.7.1. Stosowane metody sprawdzania i oceniania efektów kształcenia są adekwatne do zakładanych efektów kształcenia, wspomagają studentów w procesie uczenia się i umożliwiają skuteczne sprawdzenie i ocenę stopnia osiągnięcia każdego z zakładanych efektów kształcenia, w tym w szczególności w zakresie pogłębionej wiedzy, umiejętności prowadzenia badań oraz kompetencji społecznych niezbędnych w działalności badawczej, na każdym etapie procesu kształcenia, także na etapie przygotowywania pracy dyplomowej i przeprowadzania egzaminu dyplomowego, oraz w odniesieniu do wszystkich zajęć, w tym zajęć z języków obcych.

1.7.2. System sprawdzania i oceniania efektów kształcenia jest przejrzysty, zapewnia rzetelność, wiarygodność i porównywalność wyników sprawdzania i oceniania, oraz umożliwia ocenę stopnia osiągnięcia przez studentów zakładanych efektów kształcenia. W przypadku prowadzenia kształcenia z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość stosowane są metody weryfikacji i oceny efektów kształcenia właściwe dla tej formy zajęć.*

Ocena spełnienia kryterium 1.7.1. – w pełni.

Uzasadnienie oceny: w opinii studentów obowiązujące metody weryfikacji efektów kształcenia są dostosowane do tematyki przedmiotu oraz prowadzonych form dydaktycznych. W odniesieniu do ćwiczeń sprawdzanie osiągnięcia efektów kształcenia realizowane jest na bieżąco poprzez ocenę przygotowania do zajęć, aktywności studentów na zajęciach. Weryfikacja odbywa się także poprzez sprawdziany pisemne, kolokwia oraz prace pisemne – eseje, referaty lub prezentacje. Natomiast efekty kształcenia osiągnięte podczas wykładów sprawdzane są najczęściej w formie egzaminów ustnych. Stosowane są także egzaminy pisemne w przypadku takich przedmiotów jak logika, informatyka. Opinie studentów potwierdzone zostały przez wgląd w sylabusy zajęć zawierających trafne opisy weryfikacji efektów, a także w prace dyplomowe i ich oceny oraz przez hospitacje zajęć.

Ocena spełnienia kryterium 1.7.2. – w pełni.

Uzasadnienie oceny: w opinii studentów nauczyciele akademicy zachowują bezstronność i obiektywizm, zarówno w odniesieniu do pisemnych form sprawdzania efektów kształcenia, jak również egzaminów ustnych. Zdaniem studentów stosowane są przejrzyste kryteria zapewniające transparentność systemu oceniania. Studenci mają zapewnioną możliwość wyglądu do prac

pisemnych, są zapoznawani ze sposobem ich oceny. Studenci mają prawo do dwóch egzaminów z każdego przedmiotu: egzaminu głównego i poprawkowego. Regulamin studiów przyznaje możliwość przystąpienia do egzaminu komisyjnego studentowi zgłaszającemu zastrzeżenia co do bezstronności, formy, trybu lub przebiegu zaliczenia lub egzaminu. W przypadku egzaminów dyplomowych egzamin odbywa się komisyjnie, składają się na niego odpowiedzi na pytania wylosowane z zestawu 30 pytań, jedno zadane przez promotora, a jedno przez recenzenta. Opinie studentów potwierdzone zostały przez wgląd w prace etapowe oraz sylabusy zajęć zawierających trafne opisy weryfikacji efektów. Załączone oceny prac etapowych i dyplomowych potwierdzają tę opinię. (patrz zał. 4)

Ocena spełnienia kryterium 1.7 z uwzględnieniem podkryteriów od 1.7.1. do 1.7.2 – w pełni

Uzasadnienie oceny

W jednostce stworzony został system oceniania zapewniający równe traktowanie wszystkich studentów oraz bezstronność i obiektywizm w ocenianiu. Obowiązujący system weryfikacji efektów kształcenia zapewnia możliwość oceny stopnia ich osiągnięcia. Zdaniem studentów obowiązujące metody weryfikacji są adekwatne do formy zajęć dydaktycznych oraz realizowanej tematyki.

2. Liczba i jakość kadry naukowo-dydaktycznej oraz prowadzone w jednostce badania naukowe zapewniają realizację programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia -

Ocena spełnienia kryterium 2: w pełni

Uzasadnienie oceny w odniesieniu do kryterium 2:

Pracownicy naukowo-dydaktyczni prowadzący zajęcia na kierunku filozofia są dostatecznie liczni i posiadają właściwe kompetencje naukowe, aby zapewnić minimum kadrowe i prowadzenie zajęć składających się na program kształcenia. Dorobek naukowy kadry, jego przeniesienie na treści programu studiów należy ocenić bardzo wysoko. Prowadzona polityka kadrowa sprzyja rozwojowi kadry, jednakże niepokoi rozproszenie kadry filozoficznej w skali Uniwersytetu oraz brak jej konsekwentnego umocowania instytucjonalnego.

Zalecenia w odniesieniu do kryterium 2.

Brak zaleceń, poza sformułowanymi w kryterium 1 odnoszącymi się do instytucjonalnego osadzenia kształcenia filozoficznego.

2.1 Nauczyciele akademicki stanowiący minimum kadrowe posiadają dorobek naukowy zapewniający realizację programu studiów w obszarze wiedzy odpowiadającym obszarowi kształcenia, wskazanemu dla tego kierunku studiów, w zakresie jednej z dyscyplin naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia określone dla tego kierunku. Struktura kwalifikacji nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe odpowiada wymogom prawa określonym dla kierunków studiów o profilu ogólnoakademickim, a ich liczba jest właściwa w stosunku do liczby studentów ocenianego kierunku.*

Minimum kadrowe dla ocenianego kierunku studiów zostało określone zgodnie z przepisami rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014 r. poz. 1370). Spełnione są zapisy § 13 pkt. 1 powyższego rozporządzenia, tj.: „nauczyciel akademicki może być zaliczony do minimum kadrowego, jeżeli został zatrudniony w uczelni nie później niż od początku semestru studiów”, a także § 13 pkt. 2, tj.: nauczyciel akademicki może być wliczony do minimum kadrowego w danym roku akademickim, jeżeli prowadzi na danym kierunku studiów zajęcia dydaktyczne w wymiarze co najmniej 30 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku nauczycieli akademickich posiadających tytuł naukowy profesora lub stopień naukowy doktora habilitowanego i co najmniej 60 godzin zajęć dydaktycznych, w przypadku nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora.

Skład minimum kadrowego odpowiada wymaganiom określonym w § 14 pkt. 1 powyższego rozporządzenia „minimum kadrowe dla studiów pierwszego stopnia na określonym kierunku studiów stanowi co najmniej trzech samodzielnych nauczycieli akademickich oraz co najmniej sześciu nauczycieli akademickich posiadających stopień naukowy doktora.”

Kolejno zgodnie z wymogami art. 9a ust. 1 ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.) nauczyciele akademicki stanowiący minimum

kadrowe zatrudnieni są w pełnym wymiarze czasu pracy.

Podczas weryfikacji teczek osobowych, a w szczególności oświadczeń o wyrażeniu zgody na wliczenie do minimum kadrowego, należy stwierdzić, iż wszystkie osoby zgłoszone do minimum kadrowego spełniają warunki określone w **art. 112a** ustawy z dn. 27 lipca 2005 r. - Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572, z późn. zm.). Ponadto w teczках osobowych znajdują się dokumenty pozwalające na uznanie deklarowanych tytułów i stopni naukowych. Umowy o pracę zawierają wymagane prawem elementy.

Stosunek liczby nauczycieli akademickich stanowiących minimum kadrowe do liczby studentów kierunku spełnia wymagania § 17 ust. 1 pkt. 9 rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dn. 3 października 2014 r. w sprawie warunków prowadzenia studiów na określonym kierunku i poziomie kształcenia (Dz. U. z 2014, poz. 1370) i wynosi ok. 9 (wymagana relacja 1:120). Liczba studentów na ocenianym kierunku studiów to 103.

Ocena spełnienia kryterium 2.1 - w pełni.

Uzasadnienie oceny. Wymagania formalne odnośnie minimum kadrowego ocenianego kierunku, określone w wyżej wymienionym rozporządzeniu, zostały spełnione całkowicie. Liczba i struktura kompetencji nauczycieli wliczanych do minimum nie może budzić żadnych wątpliwości, z wyjątkiem tego, że funkcjonują oni w strukturze znacznie rozproszonej instytucjonalnie – co jest sprawą uboczną, ale ważną dla funkcjonowania i rozwoju tej kadry.

2.2 Dorobek naukowy, doświadczenie w prowadzeniu badań naukowych oraz kompetencje dydaktyczne nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku są adekwatne do realizowanego programu i zakładanych efektów kształcenia. W przypadku, gdy zajęcia realizowane są z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość, kadra dydaktyczna jest przygotowana do prowadzenia zajęć w tej formie.*

Kadra filozoficzna UwB skupiona jest zasadniczo w czterech jednostkach wchodzących w skład Instytutu Socjologii, a są nimi: Katedra Filozofii i Etyki; Katedra Logiki, Informatyki i Filozofii Nauki; Zakład Epistemologii i Kognitywistyki, Zakład Religioznawstwa i Filozofii Religii. Odpowiedzialnym za zintegrowane współdziałanie tych jednostek jest zastępca dyrektora Instytutu Socjologii ds. filozofii, kierujący zarazem Katedrą Logiki. Te trzy jednostki i funkcjonujący na Wydziale Filologicznym Zakład Bioetyki i Antropologii Filozoficznej współtworzą zespół dydaktyczny składający się na minimum kadrowe (12 nauczycieli akademickich) oraz pozostałą kadrę prowadzącą zajęcia podstawowe i kierunkowe (5). Nauczyciele akademicy wypełniający minimum kadrowe studiów I oraz II stopnia na kierunku filozofia, o profilu ogólnoakademickim, posiadają dorobek naukowy odpowiadający obszarowi kształcenia w zakresie nauk humanistycznych i w dyscyplinie filozofia, a swoimi zainteresowaniami badawczymi i specjalnościami zdolni są realizować program kształcenia na kierunku filozofia w zakresie przedmiotów podstawowych, kierunkowych oraz seminariów i proseminariów. Do minimum kadrowego na kierunku filozofia, na studiach pierwszego i drugiego stopnia wliczanych jest łącznie 6 pracowników samodzielnych (2 profesorów i 4 doktorów habilitowanych) oraz 6 doktorów. Minimum kadrowe studiów I oraz II stopnia odpowiada wymogom prawa i do tej pory było stabilne. Z raportu samooceny i stanu kadrowego uniwersyteckiego środowiska filozoficznego wynika jednak, że w przyszłości mogą wystąpić problemy z zapewnieniem minimum kadrowego w kategorii doktorów.

Dorobek naukowy nauczycieli prowadzących zajęcia na kierunku filozofia, zarówno należących do minimum kadrowego (12), jak i tych spoza minimum (4), jest znaczący i odpowiada założeniom programu kształcenia i efektom kształcenia. W zainteresowaniach badawczych kadry mieszczą się zagadnienia należące do modułu przedmiotów podstawowych i kierunkowych, a także specjalistyczne kompetencje. Kadra jest doświadczona w prowadzeniu klasycznego zespołu przedmiotów filozoficznych, duży nacisk kładzie się na historię filozofii i epistemologię, logikę i metodologię nauk, a także na etykę i filozofię społeczno-polityczną. Pod względem podziału specjalności badawczych struktura kwalifikacji kadry i jej kompetencje są więc dość kompletne, w zasadzie adekwatne względem założeń programowych. Doświadczenie dydaktyczne większości nauczycieli jest znaczące. Można się dopatrywać słabości w obsadzie niektórych przedmiotów, np. filozofii starożytnej, etyki, filozofii komunikacji, które nie są oparte do istotnym dorobku naukowym prowadzących zajęcia, ale mieszczą się w granicach ich formalnych kwalifikacji w dyscyplinie filozofii. Trudno jest jednak tak

nielicznej kadrze prowadzić użyteczne dla dydaktyki badania specjalistyczne we wszystkich subdyscyplinach. Te opinie potwierdzone są przez oceny hospitowanych zajęć – patrz załącznik nr 6.

Ocena spełnienia kryterium 2.2 – w pełni.

Uzasadnienie oceny

Skupione w Instytucie Socjologii katedry i współpracujące zakłady należące do dziedziny nauk humanistycznych mają wystarczającą i kompletną i kompetentną kadrę zapewniającą minimum kadrowe dla prowadzenia studiów filozoficznych I oraz II stopnia o profilu ogólnoakademickim. Kadra dysponuje bardzo wysokimi kompetencjami w zakresie filozofii podstawowych i kierunkowych zajęć, to znaczy logiki, epistemologii, metodologii nauk, filozofii umysłu i nauk kognitywnych, filozofii nowożytnej i współczesnej, filozofii religii, filozofii społecznej i politycznej, bioetyki i etyki informatycznej.

2.3 Prowadzona polityka kadrowa umożliwia właściwy dobór kadry, motywuje nauczycieli akademickich do podnoszenia kwalifikacji naukowych i rozwijania kompetencji dydaktycznych oraz sprzyja umiędzynarodowieniu kadry naukowo-dydaktycznej.

Kadra środowiska filozoficznego w UwB jest nieliczna przy tym częściowo rozproszona poza zakładami na Wydziale H-S.. To sprawia, że jest ono mało zintegrowane, choć jego twórczość jest znana i ceniona w kraju i za granicą. Polityka kadrowa opiera się na zasadach oceny indywidualnego rozwoju naukowego i efektów pracy dydaktycznej. Potencjał naukowy tego środowiska jest dość znaczący, widać indywidualny rozwój naukowy kadry wliczanej do minimum kadrowego, czego dowodem są awanse na tytuł profesora (2), habilitacje (4), doktoraty (1) – w ciągu ostatnich pięciu lat. W wewnętrznej polityce awansowej liczą się zasady wspierania rozwoju naukowego obowiązujące w całej uczelni. Pozycja naukowa kadry, dorobek i oceny zajęć stanowią podstawę podziału zajęć. Corocznie nagradzani są najlepsi dydaktycy na Wydziale. Oceny negatywne przełożyły się na dwa zwolnienia z pracy.

Niepokoje dezintegracja instytucjonalna. Osobny podmiot instytucjonalny, który integrowałby badawczo i dydaktycznie środowisko, a tym samym generowałby politykę kadrową na rzecz stabilności i rozwoju kadry jako zespołu umacniającego pozycję filozofii na uniwersytecie i w regionie, tworzyłby szansę powołania studiów doktoranckich i zatrudniania młodej kadry.

Nie ma przeszkód instytucjonalnych w rozwoju kontaktów międzynarodowych kadry, ale kontakty są zindywidualizowane. Brakuje rozwiniętych zinstytucjonalizowanych kontaktów, poza dwiema umowami z programu Erasmus +. Mimo to aktywni na arenie międzynarodowej pracownicy uczestniczyli w latach 2012-2015 w 15 konferencjach i innych formach współpracy międzynarodowej. Odnotowane również kontakty w ramach Erasmusa +. Odnotować należy ogromną liczbę publikowanych w językach obcych.

Ocena spełnienia kryterium 2.3 - w pełni

Uzasadnienie oceny.

Polityka kadrowa wspiera skutecznie indywidualny rozwój nauczycieli akademickich i liczni z nich są wizytówką Uniwersytetu, ale brak stabilności studiów filozoficznych nie sprzyja perspektywie stabilizacji kadry i odtwarzaniu jej potencjału. UwB ma znanych filozofów, ale nie ma zintegrowanego podmiotu instytucjonalnego, który prowadziłby spójną politykę rozwojową i kadrową, sprzyjającą specjalizacji kadry, umożliwiając prowadzenie badań i studiów uniwersyteckich na wszystkich stopniach profilu ogólnoakademickiego, a także prowadzenie zajęć z filozofii i etyki na innych kierunkach studiów.

2.4 Jednostka prowadzi badania naukowe w zakresie obszaru/obszarów wiedzy, odpowiadającego/odpowiadających obszarowi/obszarom kształcenia, do którego/których został przyporządkowany kierunek, a także w dziedzinie/dziedzinach nauki oraz dyscyplinie/dyscyplinach naukowych, do których odnoszą się efekty kształcenia.*

Funkcjonujące w Instytucie Socjologii Katedry i Zakłady filozoficzne oraz Zakład Bioetyki i Antropologii Filozoficznej (na wydziale Filologicznym) prowadzą badania zgodne obszarem nauk humanistycznych i z należącą do nich filozofią, jako dyscypliną. Zdefiniowane dla nich efekty kształcenia mają oparcie w zaawansowanych badaniach naukowych i publikacjach z zakresu logiki, historii filozofii, epistemologii, filozofii umysłu, antropologii filozoficznej, filozofii umysłu, filozofii społecznej i politycznej, filozofii religii, filozofii kultury. Katedra Filozofii i Etyki realizuje temat: *Współczesna filozofia polityczna, społeczna i moralna*, Katedra Logiki, Informatyki i Filozofii Nauki – temat *Sztuczna inteligencja – problemy reprezentacji i eksploracji wiedzy*, Zakład Epistemologii i

Kognitywistyki – temat: *Ontologiczne i epistemologiczne założenia kognitywistyki*, Zakład Religioznawstwa i Filozofii Religii – temat: *Analiza społeczno-kulturowa uwarunkowań religii*). Natomiast Katedra Bioetyki i Antropologii Filozoficznej – temat: *Osoba ludzka w wymiarze historycznym i ontycznym*. Wyniki badań znajdują odzwierciedlenia w wysoko punktowanych wydawnictwach w kraju i zagranicą. Są badania w znacznym stopniu zapewniające możliwość kształcenia i kształtowania założonych efektów obszarowych i należących do dyscypliny, w szczególności samodzielnego krytycznego myślenia, otwartości umysłu, kreatywności, wrażliwości moralno-społecznej.

Ocena spełnienia kryterium 2.4 – w pełni

Uzasadnienie oceny

Środowisko jest bardzo aktywne naukowo i twórcze w wymienionych dziedzinach badawczych.

2.5 Rezultaty prowadzonych w jednostce badań naukowych są wykorzystywane w projektowaniu i doskonaleniu programu kształcenia na ocenianym kierunku oraz w jego realizacji.

Program studiów zarówno w module przedmiotów podstawowych i kierunkowych, jak również na seminariach i specjalistycznych zajęciach do wyboru ewidentnie ma odniesienie do kompetencji kadry i jej zainteresowań badawczych. Potwierdzają to sylabusy, zwłaszcza ich część szczegółowa, a także hospitacje i ewaluacja zajęć. Zajęcia przydzielane są przede wszystkim zgodnie z dorobkiem naukowym nauczycieli akademickich, a uzyskane wysokie kompetencje kadry przekładają się na program i poziom zajęć. Tylko w marginalnych wypadkach ten związek jest słabszy (filozofia starożytna, etyka, filozofia komunikacji), co widoczne jest w treści sylabusów.

Ocena spełnienia kryterium 2.5 – w pełni.

Uzasadnienie oceny: wysoka aktywność naukowa przekłada się na kompetentną i aktualizowaną naukowo dydaktykę.

3. Współpraca z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym w procesie kształcenia

Ocena spełnienia kryterium 3 - znacząco

Uzasadnienie oceny w odniesieniu do kryterium 3.

Formalna współpraca z otoczeniem społecznym, w tym potwierdzony umowami wpływ interesariuszy na kształt i realizację programów kształcenia są prowadzone, ale pozostają w fazie wstępnej. Rekompensowane jest to znaczną liczbą nieformalnych, lecz ważnych inicjatyw integrujących filozofię ze środowiskiem zewnętrznym.

Zalecenia w odniesieniu do kryterium 3

Należy kontynuować działania w celu rozwinięcia formalnie i nieformalnie zawiązanych związków z otoczeniem społecznym, w szczególności tych, które służą rozwojowi programów kształcenia uwzględniających postulaty interesariuszy zewnętrznych.

3.1 Jednostka współpracuje z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym, w tym z pracodawcami i organizacjami pracodawców, w szczególności w celu zapewnienia udziału przedstawicieli tego otoczenia w określaniu efektów kształcenia, weryfikacji i ocenie stopnia ich realizacji, organizacji praktyk zawodowych, w przypadku, gdy w programie studiów na ocenianym kierunku praktyki te zostały uwzględnione.*

Współpraca z otoczeniem społecznym jest w trakcie rozwoju i pozostaje sformalizowana w niewielkim stopniu. Kontakty ze szkołami oraz instytucjami kultury są mocną stroną środowiska filozoficznego. Tradycyjnie środowisko filozoficzne współorganizuje coroczne Olimpiady Filozoficzne. To jest forum konsultacji programu studiów z nauczycielami filozofii w szkołach. Rozwijana jest również współpraca z białostockimi instytucjami kultury (Centrum Kultury im. Zamenhofs, Opera i Filharmonia Podlaska – Europejskie Centrum Sztuki) Znaczący udział w ich ożywianiu mają sami studenci, organizujący debaty i dyskusje w pobliskich kawiarniach. Gorzej wygląda współpraca z otoczeniem gospodarczym, z którym kierunek *filozofianie* ma żadnych zinstytucjonalizowanych form współpracy, mimo iż na przykład w dydaktyce problemy filozofii społeczeństwa konsumpcyjnego są poruszane.

Ocena spełnienia kryterium 3.1 - znacząco

Uzasadnienie oceny

Środowisko podejmuje szereg cennych inicjatyw wprowadzających filozofię do otoczenia społecznego, ale nie wykorzystuje w pełni szanse nawiązywania formalnych kontaktów z otoczeniem

gospodarczym i społecznym. Potrzebne jest pobudzenie zmian w programowaniu studiów i specjalności przez rozeznanie zapotrzebowania społecznego i informowanie go o możliwościach edukacyjnych w obszarze filozofii i dobrze sformalizowana współpraca z otoczeniem społecznym.

3.2 W przypadku prowadzenia studiów we współpracy lub z udziałem podmiotów zewnętrznych reprezentujących otoczenie społeczne, gospodarcze lub kulturalne, sposób prowadzenia i organizację tych studiów określa porozumienie albo pisemna umowa zawarta pomiędzy uczelnią a danym podmiotem.*

Kierunek *filozofia*, jak zresztą inne kierunki prowadzone w UwB, nie są na razie prowadzone z udziałem podmiotów zewnętrznych. Wydział nawiązuje kontakty ze środowiskiem biznesowym, ale - jak dotąd - efekty są w fazie początkowej i dotyczą głównie kierunków z obszaru nauk społecznych. Jednostka podpisała umowy o partnerstwie z instytucjami i przedsiębiorstwami funkcjonującymi na rynku lokalnym i ogólnopolskim, w ramach których, programy studiów będą konsultowane po każdorazowym wprowadzeniu do nich zmian poprzez przekazanie przez interesariuszy m.in. pisemnej notatki zawierającej krytyczną analizę programu, propozycje wprowadzenia nowych treści merytorycznych, czy poszerzenia już istniejącego zakresu z uwzględnieniem aktualnych potrzeb rynku pracy. Tej współpracy służy także powołanie przez władze Wydziału pełnomocników Dziekana ds. komercjalizacji badań oraz opracowanych informatorów z ofertą badań. W odniesieniu do kierunku *filozofia* o takie porozumienie szczególnie trudno, ale, według deklaracji władz, podejmowane są działania, które mają tę sytuację zmienić.

Ocena spełnienia kryterium 3.2.: znacząco.

Uzasadnienie oceny: studia z udziałem podmiotów zewnętrznych będą prowadzone, na co wskazują podpisane umowy. Należy brać pod uwagę szczególną trudność w nawiązywaniu takiej współpracy wynikającą z braku autonomii kierunku *filozofia*.

4. Jednostka dysponuje infrastrukturą dydaktyczną i naukową umożliwiającą realizację programu kształcenia o profilu ogólnoakademickim i osiągnięcie przez studentów zakładanych efektów kształcenia, a także prowadzenie badań naukowych

Ocena spełnienia kryterium 4: w pełni

Uzasadnienie oceny w odniesieniu do kryterium 4.

Jednostka dysponuje bardzo dobrą bazą dydaktyczną do prowadzenia kształcenia na kierunku filozofia zapewniającą realizację efektów kształcenia właściwych dla tego kierunku oraz badań naukowych. Poprawę wymaga wyposażenie pracowni komputerowej.

Zalecenia w odniesieniu do kryterium 4

Potrzebna jest modernizacja wyposażenia pracowni komputerowej.

4.1 Liczba, powierzchnia i wyposażenie sal dydaktycznych, w tym laboratoriów badawczych ogólnych i specjalistycznych są dostosowane do potrzeb kształcenia na ocenianym kierunku, tj. liczby studentów oraz do prowadzonych badań naukowych. Jednostka zapewnia studentom dostęp do laboratoriów w celu wykonywania zadań wynikających z programu studiów oraz udziału w badaniach.*

Instytut Socjologii, w którym osadzone są studia na kierunku *filozofia*, dysponuje dziewięcioma salami zajęciowymi (w tym aulą o powierzchni 102 m. kw.) oraz jedną pracownią komputerową wyposażoną w 16 stanowisk komputerowych. Obiekt przystosowany jest dla potrzeb osób niepełnosprawnych, w tym niedowidzących i niedosłyszących. Katedry i zakłady mają do dyspozycji po jednym pokoju o pow. 15 m². Studenci zwrócili uwagę, iż istnieje potrzeba lepszego wyposażenia pracowni komputerowej, gdyż w ich ocenie sprzęt nie jest nowoczesny, co utrudnia właściwe realizowanie zajęć z przedmiotu „Technologia informacyjna”. Siedem sal zajęciowych wyposażonych jest w projektory multimedialne oraz ma dostęp do międzyuczelnianej sieci eduroam. Ponadto w budynku Wydziału dostępne są trzy punkty międzyuczelnianej sieci WiFi. W bibliotece Wydziału są cztery stanowiska komputerowe z dostępem do Internetu. Hospitacje potwierdziły wystarczająco dobre warunki dydaktyczne (patrz załącznik 6), studenci w ankietach także na ogół wyrażają zadowolenie z warunków studiowania.

Ocena spełnienia kryterium 4.1 – w pełni

Uzasadnienie oceny

Baza dydaktyczna jest odpowiednia do rodzaju prowadzonych zajęć oraz liczby studentów na ocenianym kierunku. W opinii studentów wyposażenie pracowni komputerowej wymaga modernizacji oraz wymiany sprzętu na nowocześniejszy i szybszy.

4.2 Jednostka zapewnia studentom ocenianego kierunku możliwość korzystania z zasobów bibliotecznych i informacyjnych, w tym w szczególności dostęp do lektury obowiązkowej i zalecanej w sylabusach, oraz do Wirtualnej Biblioteki Nauki.*

Studenci mogą korzystać ze zbiorów Biblioteki Uniwersyteckiej poprzez wypożyczenie literatury do domu oraz czytelnicy wydziałowej, która umożliwia skorzystanie ze zbiorów na miejscu. Posiada ona ponad 41 000 vol. i ponad 5000 czasopism, wyposażona jest w 4 stanowiska komputerowe przeznaczone do pracy wewnętrznej oraz 5 stanowisk służących czytelnikom, w tym stanowisko dla osób niepełnosprawnych. W zbiorach wspólnych znajduje się bogato wyposażona biblioteka filozoficzna, co można było stwierdzić w trakcie wizyty w Bibliotece. Znajdują się zarówno dzieła klasyków filozofii, jak i podręczniki oraz najnowsza literatura filozoficzna zakupywana w porozumieniu z pracownikami naukowymi. Studenci mogą korzystać z zasobów Biblioteki Uniwersyteckiej (600.000 vol.) i jej elektronicznych łączy do kluczowych polskich i światowych bibliotecznych baz wirtualnych, a także z zasobów i udogodnień oraz łączy Biblioteki Wydziału Historyczno-Filozoficznego

Studenci pozytywnie ocenili godziny otwarcia biblioteki oraz czytelnicy. W ocenie studentów Wydział zapewnia dostęp do literatury obowiązkowej dla kierunku *filozofia*. Studenci posiadają dostęp do tradycyjnych zasobów bibliotecznych, zasobów klasycznej literatury filozoficznej dostępnych on-line oraz Wirtualnej Biblioteki Nauki.

Ocena spełnienia kryterium 4.2 – w pełni

Uzasadnienie oceny

Zasobna i skomunikowana z elektronicznymi bazami bibliotecznymi Biblioteka Uniwersytecka i Biblioteka Wydziału zabezpieczają potrzeby studentów i kadry naukowej w wysokim stopniu. Podczas spotkania z zespołem oceniającym PKA studenci wyrazili pozytywną opinię na temat dostępu do literatury obowiązkowej.

4.3 W przypadku, gdy prowadzone jest kształcenie na odległość, jednostka umożliwia studentom i nauczycielom akademickim dostęp do platformy edukacyjnej o funkcjonalnościach zapewniających co najmniej udostępnianie materiałów edukacyjnych (tekstowych i multimedialnych), personalizowanie dostępu studentów do zasobów i narzędzi platformy, komunikowanie się nauczyciela ze studentami oraz pomiędzy studentami, tworzenie warunków i narzędzi do pracy zespołowej, monitorowanie i ocenianie pracy studentów, tworzenie arkuszy egzaminacyjnych i testów.

Na kierunku *filozofia* program studiów nie przewiduje kształcenia na odległość.

5. Jednostka zapewnia studentom wsparcie w procesie uczenia się, prowadzenia badań i wchodzenia na rynek pracy

Ocena spełnienia kryterium 5: w pełni.

Uzasadnienie oceny w odniesieniu do kryterium 5

Stworzony system pomocy naukowej, dydaktycznej i materialnej zapewnia studentom rozwój naukowy, społeczny i zawodowy. Zawarte umowy międzynarodowe stwarzają możliwości udziału w wymianach w ramach programu Erasmus+. Uczelnia uczestniczy także w programie krajowym MOST. Wydział podejmuje działania mające na celu nawiązywanie kontaktów ze środowiskiem społecznym oraz kulturalnym. Aktywnie działające Koło Naukowe Filozofów stara się utrzymywać kontakty ze środowiskiem lokalnym. Obsługa administracyjna oraz dostęp do informacji są zapewnione we właściwym zakresie. Formy wsparcia studentów niepełnosprawnych umożliwiają im pełne uczestnictwo w procesie kształcenia.

Zalecenia w odniesieniu do kryterium 5

Uwzględniając perspektywy rozwoju kierunku i przyszłych karier zawodowych absolwentów wskazane jest rozszerzanie współpracy z otoczeniem społeczno-gospodarczym w szczególności poprzez nawiązanie kontaktów Wydziału z instytucjami gospodarczymi.

Uczelnia posiada tylko dwie umowy w ramach programu Erasmus+ dla kierunku *filozofia*,

rekomendowane jest zbadanie opinii studentów w zakresie oczekiwań dotyczących współpracy międzynarodowej oraz jej rozwijanie w sposób dostosowany do potrzeb studentów. Studenci korzystając z systemu USOS wykorzystują go głównie jako narzędzie do sprawdzania wyników egzaminów, należy zwrócić uwagę na rozważanie możliwości rozbudowania systemu o dodatkowe moduły np. zawierające programy studiów, plany zajęć oraz sylabusy przedmiotów, co stworzyłoby kompletny i pełny system obsługi studentów.

5.1 Pomoc naukowa, dydaktyczna i materialna sprzyja rozwojowi naukowemu, społecznemu i zawodowemu studentów, poprzez zapewnienie dostępności nauczycieli akademickich, pomoc w procesie uczenia się i skutecznym osiągnięciu zakładanych efektów kształcenia oraz zdobywaniu umiejętności badawczych, także poza zorganizowanymi zajęciami dydaktycznymi. W przypadku prowadzenia kształcenia na odległość jednostka zapewnia wsparcie organizacyjne, techniczne i metodyczne w zakresie uczestniczenia w e-zajęciach.*

Nauczyciele akademicy mają wyznaczone cotygodniowe godziny dyżurów, w trakcie których studenci mają możliwość indywidualnego kontaktu z prowadzącymi zajęcia. Studenci wyrazili pozytywne opinie dotyczące opieki dydaktycznej i możliwości kontaktu z nauczycielami akademickimi, podkreślając iż mają zapewniony bezpośredni kontakt podczas wyznaczonych godzin konsultacji, jak również za pomocą poczty elektronicznej. Wykładowcy dokładają starań, aby zapewnić studentom wszelką pomoc naukową i dydaktyczną np. poprzez udostępnianie dodatkowych materiałów lub tekstów filozoficznych, które umożliwiają studentom właściwe przygotowanie się do kolejnych zajęć. Opieka dydaktyczna realizowana jest także przez powołanie funkcji opiekuna roku. Niektórzy wykładowcy poza zajęciami dydaktycznymi angażują się w rozwój Koła Naukowego Filozofów, które jest przestrzenią działalności naukowej, kulturalnej i społecznej studentów. Uczelnia zapewnia wszystkie formy wsparcia materialnego przewidzianego w art. 173 ust. 1 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Zgodnie z art. 177 ust. 3 ustawy studenci stanowią większość składu komisji stypendialnych, które zajmują się przyznawaniem świadczeń pomocy materialnej. Zdaniem studentów wypłaty stypendiów odbywają się terminowo. Studenci posiadają możliwość odwołania się od decyzji wydanej przez komisję stypendialną, co jest zgodne z zasadą dwuinstancyjności obowiązującej w procedurze administracyjnej. Studenci podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA potwierdzili swą znajomość zasad funkcjonowania systemu pomocy materialnej oraz przyznawania poszczególnych świadczeń.

Ocena spełnienia kryterium 5.1- w pełni

Uzasadnienie oceny

Studenci mają zapewnianą stałą opiekę dydaktyczną i naukową ze strony nauczycieli akademickich. W ocenie studentów kontakt z prowadzącymi zajęcia odbywa się na wysokim poziomie współpracy i dialogu, niewielka liczba studentów na kierunku ułatwia bezpośredni kontakt z prowadzącymi oraz indywidualne podejście do każdego studenta. Przepisy „Regulaminu przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej” wprowadzonego zarządzeniem Rektora nr 17 z dnia 1 października 2014 r, ze zm. z dnia 30 października 2014 r. są zgodne z ustawą Prawo o szkolnictwie wyższym.

5.2 Jednostka stworzyła warunki do udziału studentów w krajowych i międzynarodowych programach mobilności, w tym poprzez organizację procesu kształcenia umożliwiającą wymianę krajową i międzynarodową oraz nawiązywanie kontaktów ze środowiskiem naukowym.*

Wydział Historyczno-Socjologiczny uczestniczy w programie MOST, posiada również podpisane dwie umowy dla kierunku *filozofia* w ramach programu Erasmus z Uniwersytetem de Marne-La Valle we Francji oraz Uniwersytetem Radboud w Holandii. Na Wydziale w ramach poszczególnych Instytutów powołane zostały osoby sprawujące funkcję koordynatora programu Erasmus. Na poziomie uczelnianym pytania związane z udziałem w programie studenci mogą kierować do Działu Programów Międzynarodowych i Współpracy z Zagranicą. Na podstawie przedstawionych danych nie odnotowuje się udziału studentów kierunku *filozofia* w wymianach studenckich. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym PKA studenci nie wyrażali zainteresowania wyjazdami w ramach oferowanych przez Uczelnię programów wymian. Zasady uznawania efektów kształcenia osiągniętych przez studentów w programach wymian międzyuczelnianych w ramach punktów ECTS określone zostały w Regulaminie Studiów.

Ocena spełnienia kryterium 5.2- w pełni

Uzasadnienie oceny

Wydział uczestniczy w programach wymian międzynarodowych i krajowych, oferta wyjazdu w ramach programu Erasmus obejmuje dwie umowy. Studenci kierunku *filozofia* nie wykazywali zainteresowania udziałem w wymianach studenckich.

5.3 Jednostka wspiera studentów ocenianego kierunku w kontaktach ze środowiskiem akademickim, z otoczeniem społecznym, gospodarczym lub kulturalnym oraz w procesie wchodzenia na rynek pracy, w szczególności, współpracując z instytucjami działającymi na tym rynku.*

W roku 2014/2015 z inicjatywy Katedry Filozofii i Etyki nawiązano współpracę z Katedrą Historii Prawa organizując międzywydziałowe filozoficzno-prawnicze seminarium „Twarze sprawiedliwości”, zorganizowano również we współpracy z Zakładem Epistemologii i Kognitywistyki cykl wykładów „Spotkania z kognitywistyką”. Została także nawiązana współpraca z Operą i Filharmonią Podlaską w związku z tworzeniem w tej instytucji biblioteki humanistycznej, co pozwoliło na zorganizowanie kilku staży dla studentów kierunku *filozofia*. Podczas spotkania z Zespołem Oceniającym studenci zwrócili uwagę, iż bardzo ważna jest dla nich aktywność podejmowana w ramach Koła Naukowego Filozofów, która stwarza im możliwość dodatkowego rozwoju, zdobywania wiedzy, umiejętności oraz kompetencji społecznych poprzez udział i organizację wydarzeń intelektualno-kulturalnych, dyskusji i spotkań z zapraszanymi gośćmi z Polski i zagranicy. Studenci podczas organizowanych spotkań otwartych prezentują swoje referaty. W podejmowanych przez Koło inicjatywach i projektach studenci są wspierani przez nauczycieli akademickich oraz Władze Instytutu. W raporcie samooceny oraz podczas przeprowadzanych w czasie wizytacji spotkań zwrócono uwagę na potrzebę intensyfikacji współpracy z firmami i instytucjami gospodarczymi.

Ocena spełnienia kryterium 5.3 – w pełni

Uzasadnienie oceny: studenci wyrazili bardzo pozytywne opinie o możliwościach podejmowania działań w ramach Koła Naukowego Filozofów, które stwarza im możliwość rozwijania swoich zainteresowań, przedstawiania referatów, organizacji debat i spotkań. Członkowie Koła stawiają sobie za cel organizowanie wydarzeń, promujących filozofię w przestrzeni miejskiej, skierowanych do szerokiego grona obiorców. Władze Wydziału podejmują działania mające na celu nawiązanie współpracy z otoczeniem społecznym i kulturalnym, istotne z punktu widzenia perspektyw rozwoju kierunku jest podjęcie szerszej współpracy z firmami i instytucjami gospodarczymi.

5.4 Jednostka zapewnia studentom niepełnosprawnym wsparcie naukowe, dydaktyczne i materialne, umożliwiające im pełny udział w procesie kształcenia oraz w badaniach naukowych.

Budynek, w którym odbywają się zajęcia dydaktyczne na kierunku *filozofia*, wyposażony jest w podjazd dla wózków, platformę (podnośnik), windę oraz toaletę na parterze dla osób niepełnosprawnych. W Sali 108A Instytutu Socjologii została zainstalowana pętla indukcyjna wspomagająca słyszenie, która zapewnia studentom niedosłyszącym pełne uczestnictwo w wykładach. W czytelni wydziałowej znajduje się jedno stanowisko dostosowane do potrzeb osób niedowidzących. Na Uczelni od grudnia 2012 roku w ramach Centrum Wsparcia Studentów i Doktorantów Niepełnosprawnych funkcjonuje wypożyczalnia sprzętu specjalistycznego ułatwiającego dostęp do informacji i zajęć. Studenci mogą także korzystać z pomocy Pełnomocnika ds. Osób Niepełnosprawnych. Regulamin Studiów stwarza studentom niepełnosprawnym możliwość zastosowania alternatywnych rozwiązań umożliwiających studiowanie, przystępowanie egzaminów i zaliczeń w formie dostosowanej do stopnia, charakteru niepełnosprawności oraz specyfiki kierunku studiów. Na podstawie „Regulaminu przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej” studenci mogą ubiegać się o stypendium specjalne dla osób niepełnosprawnych.

Ocena spełnienia kryterium 5.4 – w pełni

Uzasadnienie oceny

Jednostka posiada infrastrukturę dydaktyczną przystosowaną do potrzeb osób niepełnosprawnych. Studenci posiadają zapewnione wsparcie stypendialne oraz możliwość indywidualizacji procesu kształcenia w formie uwzględniającej stopień niepełnosprawności. W przypadku kierunku *filozofia* niepełnosprawność nie stanowi przeszkody w pracy naukowej.

5.5 Jednostka zapewnia skuteczną i kompetentną obsługę administracyjną studentów w zakresie spraw związanych z procesem dydaktycznym oraz pomocą materialną, a także publiczny

dostęp do informacji o programie kształcenia i procedurach toku studiów.

Obsługą administracyjną studentów zajmuje się Dziekanat Wydziału Historyczno-Socjologicznego. Jest to podstawowa jednostka zajmująca się sprawami związanymi z tokiem studiów oraz przyznawaniem pomocy materialnej. Dziekanat czynny jest od poniedziałku do piątku oraz w wyznaczonej jedną sobotą w miesiącu. W ocenie studentów godziny otwarcia dziekanatu umożliwiają swobodne załatwienie spraw administracyjnych. Czynności związane z obsługą spraw studenckich m.in. ewidencja ocen z egzaminów i zaliczeń, rejestracja na zajęcia, realizowane są także za pomocą systemu elektronicznego USOS. Zdaniem studentów z systemu USOS korzystają głównie w celu sprawdzenia wyników zaliczeń i egzaminów. Formalności związane ze składaniem prac dyplomowych dokonywane są za pomocą systemu Archiwum Prac Dyplomowych. Informacje o programie kształcenia – sylabusy wszystkich przedmiotów umieszczone są na stronie internetowej kierunku. Informacje dotyczące wymian międzynarodowych i krajowych oraz systemu pomocy materialnej dostępne są na stronie internetowej Uczelni.

Ocena spełnienia kryterium 5.5 – w pełni

Uzasadnienie oceny: w ocenie studentów Uczelnia zapewnia odpowiedni dostęp do niezbędnych informacji dotyczących procesu dydaktycznego oraz spraw studenckich. Praca dziekanatu zajmującego się obsługą administracyjną jest przez studentów oceniana pozytywnie.

6. W jednostce działa skuteczny wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia zorientowany na ocenę realizacji efektów kształcenia i doskonalenia programu kształcenia oraz podniesienie jakości na ocenianym kierunku studiów.

Ocena spełnienia kryterium 6: w pełni.

Uzasadnienie oceny w odniesieniu do kryterium 6

Wydział Historyczno-Socjologiczny, w ramach którego prowadzony jest kierunek filozofia wypracował sprawnie działający wewnętrzny system zapewniania jakości, który pozwala na ocenę osiągania efektów kształcenia przez studentów oraz na doskonalenie jakości procesu dydaktycznego. Odnotowane usterki tego systemu nie podważają ogólnie pozytywnej oceny zespołu, lecz powinny być usunięte przez realizację zaleceń.

Zalecenia w odniesieniu do kryterium 6

Zaleca się wyodrębnienie z wydziałowego systemu zapewniania jakości jego części poświęconej kierunkowi *filozofia*, tak, aby umożliwiło to uzyskiwanie danych dotyczących zapewniania jakości procesu dydaktycznego tego kierunku.

Zaleca się kontynuowanie podjętych inicjatyw w sferze kontaktów z otoczeniem zewnętrznym, w tym z wschodniej granicy oraz ich skuteczną realizację.

Zalecane jest wprowadzenie odpowiednich zmian dotyczących udziału studentów w organach kolegialnych na poziomie określonym w art. 61 ust. 3 oraz art. 67 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym.

Zaleca się lepsze kontrolowanie wpływu opinii studentów wyrażanych w ankietach na zmiany w sposobie prowadzenia zajęć dydaktycznych.

6.1. Jednostka, mając na uwadze politykę jakości, wdrożyła wewnętrzny system zapewniania jakości kształcenia umożliwiający systematyczne monitorowanie, ocenę i doskonalenie realizacji procesu kształcenia na ocenianym kierunku studiów, w tym w szczególności ocenę stopnia realizacji zakładanych efektów kształcenia i okresowy przegląd programów studiów mający na celu ich doskonalenie, przy uwzględnieniu:

6.1.1. projektowania efektów kształcenia i ich zmian oraz udziału w tym procesie interesariuszy wewnętrznych i zewnętrznych.

Program i plan studiów oraz efekty kształcenia na kierunku „filozofia” zostały zatwierdzone i przyjęte przez Radę Wydziału Historyczno-Socjologicznego oraz Senat Uniwersytetu w Białymstoku. Projektowanie efektów kształcenia na kierunku „filozofia” oraz wprowadzanie zmian ich treści przebiega przy udziale zarówno interesariuszy zewnętrznych jak i wewnętrznych. Jednostka podpisała

umowy o partnerstwie z instytucjami i przedsiębiorstwami funkcjonującymi na rynku lokalnym i ogólnopolskim, w ramach których, programy studiów będą konsultowane po każdorazowym wprowadzeniu do nich zmian poprzez przekazanie przez interesariuszy m.in. pisemnej notatki zawierającej krytyczną analizę programu, propozycje wprowadzenia nowych treści merytorycznych, czy poszerzenia już istniejącego zakresu z uwzględnieniem aktualnych potrzeb rynku pracy. Zgłaszane przez kadre akademicką sugestie dotyczące projektowania efektów kształcenia gromadzone są podczas posiedzeń Rady Wydziału Historyczno-Socjologicznego, a także jako nie mające formalnego charakteru uwagi nauczycieli akademickich przekazywane w czasie bezpośrednich rozmów z Dyrektorem Instytutu Socjologii czy Dziekanem Wydziału. Ze względu na liczbę osób zaliczonych do minimum kadrowego ocenianego kierunku studiów (12), także tę drugą ścieżkę pozyskiwania informacji uznać można za właściwą.

W projektowaniu efektów kształcenia udział bierze Wydziałowy Zespół ds. jakości kształcenia, który opracował harmonogram działań na rzecz jakości kształcenia w okresie 2014-2016. W jego skład wchodzi pracownicy naukowo-dydaktyczni oraz reprezentant studentów. Do kompetencji zespołu należy przegląd sposobu przygotowania programów studiów, jego struktury modułowej, efektów kształcenia i metod weryfikacji, matryc nakładu pracy studenta, liczby i struktury punktacji ECTS, zasad oceny osiągnięć studenta oraz przygotowanie wytycznych odnośnie stosowanego wzoru sylabusu. Należy zaznaczyć, że głos studentów w sprawie zmian efektów kształcenia był uwzględniony podczas debaty publicznej nad funkcjonowaniem studiów filozoficznych.

Efektami działań podejmowanych przy projektowaniu efektów kształcenia są m.in. inicjatywy podejmowane w zakresie współpracy z krajami graniczącymi z Polską ze strony wschodniej. W następstwie wskazanych w sprawozdaniu z działania Wydziałowego Zespołu ds. jakości kształcenia podjęto prace związane z przygotowaniem oferty studiów dla studentów zza wschodniej granicy – w językach angielskim i rosyjskim. Dla ułatwienia dostępu do informacji o programie studiów przygotowano i uruchomiono również stronę internetową Wydziału w języku angielskim. Ponadto właściwie zidentyfikowano potrzebę uruchomienia kształcenia na kierunku „filozofia” w ramach studiów „40+”.

Studenci uczestniczyli w posiedzeniach organów kolegialnych, podczas których uchwalane były programy studiów na kierunku *filozofia*. Z powodu krótkiego okresu prowadzenia kierunku zakładane efekty kształcenia nie były korygowane. Studenci studiów drugiego stopnia wnioskowali do władz Wydziału o uruchomienie dodatkowego przedmiotu fakultatywnego, którym byli zainteresowani. Ich prośba została uwzględniona przez władze Wydziału, w semestrze letnim bieżącego roku akademickiego studenci mogli realizować przedmiot „Wybrane problemy filozofii moralnej”. Przedstawiciele studentów zostali powołani do organów kolegialnych: Rady Wydziału, Rady Instytutu, Senatu oraz Wydziałowej Komisji ds. Jakości Kształcenia. Analiza składu Rady Wydziału pozwala zauważyć, iż nie został spełniony obowiązek minimalnego udziału studentów i doktorantów na poziomie co najmniej 20% ogólnego składu rady podstawowej jednostki organizacyjnej Uczelni, określony w art. 67 ust. 4 ustawy Prawo o Szkolnictwie wyższym. Obecnie studenci i doktoranci mają łącznie 12 przedstawicieli, przy ogólnej liczbie 65 osób całego składu Rady Wydziału, co stanowi 18%. Przedstawiony skład Senatu Uczelni zakłada udział przedstawicieli doktorantów i studentów w łącznej liczbie 8 osób, w stosunku do całego składu organu kolegialnego liczącego 39 osób, wynosi to 20,51%, spełniając wymagania dotyczące składu senatu określone w art. 61 ust 3 ustawy. Jednak zauważyć należy, iż z przedstawicieli studentów powołano jedynie 5 osób, pozostałe 2 miejsca określono jako trwały wakat, co w praktyce oznacza tylko teoretyczny udział studentów na poziomie wymaganym ustawowo.

Ocena spełnienia kryterium 6.1.1. – w pełni

Uzasadnienie oceny: jednostka rozwinęła poprawny system projektowania i zmiany efektów kształcenia.

6.1.2. monitorowania stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na wszystkich rodzajach zajęć i na każdym etapie kształcenia, w tym w procesie dyplomowania.

Na ocenianym kierunku ocena osiągnięć studenta prowadzona jest w sposób ciągły. Warunkiem ukończenia studiów jest zdanie wszystkich wymaganych planem studiów egzaminów, uzyskanie zaliczeń, osiągnięcie 180 punktów ECTS, a także przygotowanie pracy licencjackiej i pozytywny wynik egzaminu licencjackiego. Należy docenić i podkreślić, iż w życiu Wydziału aktywny udział biorą studenci ocenianego kierunku, Samorząd Studencki oraz Studenckie Koła Naukowe (czynny udział w przygotowaniu oraz uczestnictwo w konferencjach). Ze względu na małą liczbę studentów możliwe jest, zdaniem kadry akademickiej, monitorowanie stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia na bieżąco. Bezpośredni kontakt nauczycieli akademickich z studentami, w czasie realizowanych zajęć dydaktycznych pozwala na zdiagnozowanie i bieżące uzupełnienie braków w zakresie wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych objętych treścią przedmiotu w ramach przyjętego programu kształcenia. Monitorowanie stopnia osiągnięcia zakładanych efektów kształcenia odbywa się także na podstawie wyników prac zaliczeniowych, egzaminów, hospitacji prowadzonych zajęć dydaktycznych, analizy sylabusów, przygotowywanych przez studentów prac dyplomowych, a także wyników ankiet wypełnianych przez studentów. W następstwie wskazanych w sprawozdaniu z działania Wydziałowego Zespołu ds. jakości kształcenia zostały opracowane wytyczne dla hospitacji pracowników nauko-dydaktycznych, ustalony szczegółowy harmonogram hospitacji, a także dokonano szczegółowej oceny zajęć dydaktycznych z wykorzystaniem systemu USOS.

W ramach Instytutu Socjologii prowadzącego kierunek studiów „filozofia” opracowano i wdrożono standardy pracy dyplomowej określając wymogi merytoryczne, metodologiczne oraz formalne, a także zasady oceniania prac. Ponadto funkcjonują zasady prowadzenia prac dyplomowych, w tym: zasady zgłaszania tematów prac dyplomowych i pisania prac dyplomowych, zasady uczestnictwa w seminarium dyplomowym, a także obowiązki promotora. Zarówno wśród studentów jak i pracowników naukowo-dydaktycznych zauważalna jest wysoka świadomość rangi przyjętych postanowień w tym zakresie. Efektem działań w tym zakresie jest wysoki poziom merytoryczny przygotowywanych prac dyplomowych, a także prezentacja osiągniętych przez studentów efektów kształcenia w formie publikacji naukowych, w których współuczestniczą, czynnego udziału w konferencjach naukowych, a także w pracach naukowo badawczych realizowanych przez koła naukowe. Formą monitorowania osiągania zakładanych efektów kształcenia są zaliczenia, egzaminy i prace dyplomowe. Obserwowane są również naukowe działania studentów np. w pracach Koła Naukowego Filozofów oraz udział studentów w debatach i konferencjach.

Ocena spełnienia kryterium 6.1.2. – w pełni

Uzasadnienie oceny: monitorowanie osiągania zakładanych efektów kształcenia jest skuteczne.

6.1.3. weryfikacji osiągniętych przez studentów efektów kształcenia na każdym etapie kształcenia wszystkich rodzajach zajęć, w tym zapobiegania plagiatom i ich wykrywania.

Weryfikacja osiągniętych przez studentów efektów kształcenia przeprowadzana jest przez nauczycieli akademickich w toku prowadzonych przez nich zajęć dydaktycznych z uwzględnieniem treści i założeń przyjętych w sylabusie przedmiotu. Na Uniwersytecie w Białymstoku obowiązuje wzór sylabusu przyjęty uchwałą Senatu Uczelni obejmujący ogólne założenia przedmiotu i efekty kształcenia oraz szczegółowe zasady zaliczenia, program zajęć wraz z literaturą, jak również sposobów weryfikacji efektów kształcenia. Niewielka liczba studentów, pozwalająca na faktycznie indywidualne podejście nauczycieli akademickich do potrzeb studentów, umożliwia prowadzącym zajęcia na bieżąco weryfikację osiągniętych efektów kształcenia. Ankiety dotyczące oceny zajęć dydaktycznych nie zawierają pytań odnoszących się do oceny przez studentów adekwatności zastosowanych metod weryfikacji osiągniętych efektów kształcenia do formy prowadzenia zajęć dydaktycznych, jednak uwzględnione zostały pytania dotyczące jasności kryteriów zaliczenia oraz obiektywności oceniania.

Weryfikacja przebiega także w trakcie przygotowania pracy dyplomowej, bowiem niewielka liczba dyplomantów podlegającym poszczególnym promotorom, pozwala na systematyczne badanie postępów przygotowania pracy z uwzględnieniem samodzielności jej pisania. Wydziałowy Zespół ds.

jakości kształcenia opracował harmonogram działań na rzecz jakości kształcenia w okresie 2014-2016 obejmujący opracowanie i monitoring systemu weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia w tym procedury określania efektów, potwierdzania efektów na każdym etapie, udziału interesariuszy zewnętrznych i wewnętrznych tym procesie, mechanizmy doskonalenia programu, procedury publicznej dostępności efektów kształcenia, ich oceny i weryfikacji, a także sposoby zapobiegania patologiom. Zgodnie z dotychczas wdrożonymi działaniami studenci podpisują oświadczenia, iż praca dyplomowa została napisana samodzielnie, korzystając z materiałów źródłowych wymienili autora, tytuł pozycji i źródło jej publikacji, krótkie fragmenty prac innych autorów były zamieszczane w cudzysłowie, a także, że praca nie zawiera informacji i materiałów których publikacja nie jest prawnie dozwolona. W ramach przyjętych procedur wykorzystuje się system ADP, który zostanie wykorzystany również jako ochrona antyplagiato. Na Wydziale zatwierdzenia tematu pracy dyplomowej dokonuje komisja Instytutowa, a następnie Rada Wydziału. Obecnie na kierunku *filozofia* grupy seminaryjne liczą kilka osób, promotorzy kontrolując na bieżąco postępy w wykonaniu pracy dyplomowej mogą dokonać oceny jej oryginalności oraz samodzielności studenta procesie jej opracowywania.

Ocena spełnienia kryterium 6.1.3. – w pełni

Uzasadnienie oceny: weryfikacja zakładanych efektów kształcenia jest skuteczna, system antyplagiato. działa poprawnie.

6.1.4. zasad, warunków i trybu potwierdzania efektów uczenia się uzyskanych poza systemem studiów.

Wydział Historyczno-Socjologiczny Uniwersytetu w Białymstoku, w ramach którego prowadzone jest kształcenie na kierunku „filozofia”, uprawniony jest do potwierdzania efektów uczenia się zgodnie z art. 170e ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. Podstawą jest tu posiadane uprawnienie do nadawania stopnia naukowego doktora habilitowanego w obszarze i dziedzinie nauk humanistycznych, do których przyporządkowano kierunek filozofia. Należy podkreślić dostrzeżoną podczas spotkania z pracownikami naukowo – dydaktycznymi Wydziału pełną świadomość w zakresie wprowadzonych znowelizowaną ustawą przepisów dotyczących potwierdzania efektów uczenia się zdobytych poza system formalnej edukacji. Stanowi to przejaw właściwego funkcjonowania systemu zapewnienia jakości kształcenia w zakresie pełnionej przez niego funkcji informacyjnej, a także wyróżniającej postawy nauczycieli akademickich pod względem przepisów prawnych dotyczących szkolnictwa wyższego. W czasie przeprowadzania wizytacji trwało opracowanie procedur dotyczących funkcjonowania trybu potwierdzania efektów uczenia. Zgodnie z postanowieniami ustawy Senat Uczelni podejmie w terminie do 30 czerwca 2015 r. uchwałę w sprawie potwierdzania efektów uczenia się.

Ocena spełnienia kryterium 6.1.4. – w pełni

Uzasadnienie oceny: zasady, warunki i tryb potwierdzania efektów uczenia się poza systemem studiów wdrażane są poprawnie.

6.1.5. wykorzystania wyników monitoringu losów zawodowych absolwentów do oceny przydatności na rynku pracy osiągniętych przez nich efektów kształcenia.

Wydział Historyczno-Socjologiczny prowadzi badania ankietowe wśród podmiotów zatrudniających absolwentów kierunków powadzonych przez jednostkę. Ich celem jest pozyskanie informacji od pracodawców na temat poziomu zatrudnienia absolwentów, jak również poznanie opinii tej grupy interesariuszy zewnętrznych o zawodowym przygotowaniu absolwentów. Do listy współpracujących z Uczelnią podmiotów zaliczyć można m.in. Białostocki Ośrodek Kultury, Wojewódzki Ośrodek Animacji i Kultury w Białymstoku, Centrum im. Ludwika Zamenhofs, Urząd Miejski w Białymstoku, Urząd Marszałkowski Województwa Podlaskiego, Podlaski Urząd Wojewódzki, Instytut Pamięci Narodowej, Instytut Pamięci Narodowej, Polskie Radio Białystoku S.A., Książnicę Podlaską im.

Łukasza Górnickiego w Białymstoku, Telewizja Polska S.A. Oddział w Białymstoku, Muzeum Wojska w Białymstoku, Archiwum Państwowe w Białymstoku, Galerię Arsenal, TNS Polska S.A., Millward Brown, Archiwum i Muzeum Archidiecezjalne, Kurier Poranny, Gazetę Wyborczą. Porozumienia z powyższymi interesariuszami zewnętrznymi przedstawione zostały Zespołowi Oceniającemu podczas wizytacji. Choć potencjał, jaki niesie ze sobą wykorzystanie wyników monitoringu losów zawodowych absolwentów przy projektowaniu programu kształcenia i objętych nim efektów kształcenia jest bardzo duży, Władze jednostki przyznały, iż nie został on jeszcze wykorzystany dla pozyskania informacji o absolwentach kierunku „filozofia”. Powodem takiego stanu rzeczy miała być niewielka dotychczasowa liczba absolwentów i niewystarczająca ilość czasu jaka upłynęła od ich wypromowania. Ponadto większość z nich kontynuuje studia II stopnia na wizytowanym kierunku. Podkreślono również, iż bliski kontakt nauczycieli akademickich ze studentami w toku trwania studiów przyczynił się do nawiązania osobistych relacji, które sprzyjają wymianie informacji o możliwościach rozwoju zawodowego absolwentów kierunku po ukończeniu studiów. Choć pozyskiwane drogą nieformalnych kontaktów informacje można by obecnie uznać za wystarczające należy zaznaczyć, iż wraz z rozwojem kierunku i wypromowaniem kolejnych absolwentów omówiona ścieżka pozyskiwania informacji będzie niewystarczająca i koniecznym jest dążenie do objęcia także absolwentów ocenianego kierunku studiów procedurą ankiety zajęć. Władze Wydziału zadeklarowały podjęcie działań w tym zakresie informując jednocześnie, iż badania te posłużą weryfikacji przyjętego programu kształcenia. Ze względu na opracowane już dla innych kierunków studiów prowadzonych na Wydziale ankiety, uznać można, iż będzie to proces łatwy do przeprowadzenia. Przedstawiony do wiadomości Zespołu oceniającego formularz ankiety zawierający pytania dotyczące m.in. powodów zatrudnienia studentów, kompetencji jakich brakuje absolwentom, co zrobić żeby podnieść poziom przygotowania zawodowego należy ocenić pozytywnie. O sprawności działań w tym zakresie przekonują również działania podejmowane przez Biuro Zawodowej Promocji Studentów i Absolwentów Uniwersytetu w Białymstoku. Biuro prowadzi monitoring karier zawodowych absolwentów uczelni. W trakcie prowadzonych badań uzyskano opinię absolwentów o ukończonych studiach i wskazano główne elementy wymagające szczególnej uwagi ze strony uczelni. Wyniki badań jednoznacznie wskazywały na problemy w zakresie praktycznego przygotowania do wykonywania zawodu, opanowania języków obcych, umiejętności informatycznych oraz tzw. umiejętności miękkich, w tym umiejętności interpersonalnych. Wyciągnięte wnioski posłużyły zmianom, jakie wprowadzono w zakresie organizacji lektoratów (zmiana prowadzących), a także wprowadzeniu do programu studiów treści nastawionych na pozyskanie praktycznych umiejętności. Choć wyniki ankiet wypełnionych przez studentów wciąż wskazują niedociągnięcia w tym zakresie, to podjęte już inicjatywy, a także świadomość nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów w zakresie umiejętności jakich brakuje ich studentom, pozwala stwierdzić, iż podjęte zostaną kolejne kroki służące doskonaleniu procesu kształcenia w zakresie wykorzystania wyników monitoringu losów zawodowych absolwentów.

Ocena spełnienia kryterium 6.1.5. – w pełni

Uzasadnienie oceny: w systemie wykorzystuje się monitorowanie losów absolwentów do oceny rynkowej przydatności efektów kształcenia i ich doskonalenia.

6.1.6. kadry prowadzącej i wspierającej proces kształcenia na ocenianym kierunku studiów, oraz prowadzonej polityki kadrowej.

W wyniku oceny parametrycznej jednostki Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego przyznało Wydziałowi kategorię naukową A. Zajęcia dydaktyczne prowadzone są przez osoby przygotowane pod względem merytorycznym oraz dydaktycznym. Zachowana jest korelacja pomiędzy badaniami naukowymi pracowników a realizowaną przez nich dydaktyką. Kryterium przydziału zajęć na kierunku jest posiadanie przez nauczyciela dorobku naukowego odpowiedniego pod względem merytorycznym. Widoczny jest rozwój kadry naukowo dydaktycznej Wydziału i postępująca jej stabilizacja. Informacja ta została potwierdzona przez nauczycieli akademickich podczas spotkania z Zespołem oceniającym PKA. Dążenie do własnego rozwoju nauczycieli akademickich znajduje

odzwierciedlenie w zdobywaniu stopni naukowych, we wzrastającej liczbie publikacji, a także ich licznym udziale w konferencjach i programach badawczych. Kadra prowadząca zajęcia na ocenianym kierunku realizuje liczne tematy badawcze w ramach badań własnych i statutowych, a także w ramach grantów i międzynarodowych projektów badawczych. Jednostki organizacyjne w ramach Wydziału były organizatorami i współorganizatorami konferencji naukowych i imprez naukowo-kulturalnych. Należy docenić tak wszechstronne zaangażowanie nauczycieli akademickich w proces samodoskonalenia, jak również przynoszące realne efekty działania Wydziałowego Zespół ds. jakości kształcenia, którego harmonogram działań obejmuje m.in. obsadę zajęć dydaktycznych, przegląd zasad przydziału zajęć nauczycielom akademickim, zasady obsady seminariów dyplomowych, opracowanie wytycznych odnośnie obsady zajęć dydaktycznych. Prowadzona polityka kadrowa opiera się, zgodnie z informacjami uzyskanymi podczas wizytacji, o procedury hospitacyjne, a także dostęp przełożonego do opinii studentów, w następstwie czego podejmowane są realne kroki zmierzające do wyróżnienia lub wyciągnięcia konsekwencji wobec nierzetelnych pracowników. Za nadzór nad procesem kształcenia w zakresie obowiązków dydaktycznych nauczycieli akademickich odpowiedzialni są kierownicy katedr i zakładów funkcjonujących w Instytucie. W ramach prowadzonej polityki kadrowej opracowano plan szkoleń i warsztatów z zakresu nowoczesnych metod dydaktycznych, a także sformułowano zasady rekrutacji pracowników.

Badanie ankietowe dotyczące oceny zajęć przez studentów przeprowadzane jest za pomocą systemu USOS po zakończeniu każdego semestru. Studenci mają zapewnioną pełną anonimowość w ocenie zajęć dydaktycznych. Kwestionariusz uwzględnia kryteria oceny pracy dydaktycznej, a w szczególności poziom merytoryczny zajęć, stopień przygotowania prowadzącego do ich prowadzenia, przystępność przekazu, sumienność, przejrzystość kryteriów zaliczania, obiektywizm oceniania oraz dostępność wykładowcy w czasie konsultacji. Studenci mają możliwość wyrażenia swojej opinii w opisowym pytaniu otwartym „uwagi studenta”. Badaniem objęte jest także sprawdzenie zadowolenia studentów z obsługi administracyjnej pełnionej przez dziekanat m.in. poprzez sprawdzenie dostosowania godzin otwarcia dziekanatu do potrzeb studentów oraz możliwości uzyskania wyczerpujących informacji ze strony pracowników dziekanatu.

Ocena spełnienia kryterium 6.1.6. – w pełni

Uzasadnienie oceny: prowadzona jest racjonalna polityka kadrowa, która wykorzystuje systemy ocen nauczycieli akademickich i dokonań badawczych Jednostki.

6.1.7. wykorzystania wniosków z oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów w ocenie jakości kadry naukowo-dydaktycznej.

Każdy nauczyciel akademicki ma dostęp do wyników ankiet dotyczących oceny prowadzonych przez siebie zajęć za pomocą systemu USOS. Studenckie oceny zajęć dydaktycznych wykorzystywane są podczas okresowej oceny pracowników naukowo-dydaktycznych. Jednak w opinii studentów przeprowadzane badania ankietowe nie mają realnego wpływu na jakość prowadzonych zajęć, studenci zwrócili uwagę na jednostkowe sytuacje w których mimo kilkukrotnego zgłaszania możliwości poprawy sposobu prowadzenia zajęć prowadzący nie wprowadzali w tym zakresie żadnych zmian. Studenci nie są również zapoznawani z wynikami przeprowadzanej oceny zajęć.

Ponieważ wyniki przeprowadzanych ankiet mają na Wydziale charakter zbiorczy, wyodrębnienie ocen dokonywanych wyłącznie przez studentów kierunku „filozofia” jest utrudnione. Ze względu na bardzo małą zwrotność ankiet, wynikającą poniekąd również z niewielkiej liczby studentów, zespół oceniający nie uzyskał informacji, które świadczyłyby o wykorzystaniu wniosków z oceny nauczycieli akademickich dokonywanej przez studentów w ocenie jakości kadry naukowo-dydaktycznej. Tak jak przy ocenie powyższych kryteriów, można przyjąć zapewniana Władz Wydziału i nauczycieli akademickich prowadzących zajęcia na ocenianym kierunku studiów, iż ze względu na małą liczebność poszczególnych roczników studentów kierunku „filozofia”, uzyskanie informacji o ocenie pracującej z nimi kadry naukowej odbywa się w formie bezpośrednich rozmów, co z uwagi na aktywność studentów i ich zaangażowanie w proces dydaktyczny uznać można za wiarygodne i szybkie źródło informacji. Nie znosi to jednak niepodważalnej potrzeby prowadzenia

ankietyzacji studentów, która poprzez swoją anonimowość być byłąby dodatkowym źródłem wiarygodnych, pozbawionych wszelkiej presji uwag studentów. Te informacje uzyskane w sposób nieformalny wykorzystywane są do oceny kadry naukowo dydaktycznej.

Ocena spełnienia kryterium 6.1.7. – w pełni

Uzasadnienie oceny: wykorzystanie studenckich ocen nauczycieli akademickich jest poprawne i skuteczne.

6.1.8. zasobów materialnych, w tym infrastruktury dydaktycznej oraz środków wsparcia dla studentów.

Wydział poprzez proces ankietyzacji bada opinie studentów dotyczące warunków kształcenia. Studenci oceniają zasoby biblioteczne pod względem dostępności lektur obowiązkowych, aktualności księgozbioru, sprawności i przyjazności obsługi, godzin otwarcia, warunków pracy oraz możliwości swobodnego korzystania ze zbiorów przez powielanie tekstów. Pytania dotyczą zarówno Biblioteki Uczelnianej jak również wydziałowej. W celu sprawdzenia poziomu wykorzystywania zasobów bibliotecznych w ankiecie zawarte zostało także pytanie o częstotliwość korzystania ze zbiorów. Studenci oceniają także jakość infrastruktury dydaktycznej Wydziału – sal wykładowych i ćwiczeniowych, pracowni komputerowej, wykorzystywanych podczas zajęć środków multimedialnych i audiowizualnych oraz korzystania z sieci internetowej.

Należy stwierdzić, iż wewnętrzny system zapewnienia jakości kształcenia właściwie reaguje na wnioski zgłaszane przez poszczególnych interesariuszy, w tym studentów, dotyczące zasobów materialnych. Przykładem jest realizacja rekomendacji wynikających ze sprawozdania z działania wydziałowego systemu zapewnienia i doskonalenia jakości kształcenia, w następstwie których wprowadzono w bibliotece Wydziału możliwość kopiowania tekstów w punkcie kserograficznym, a gdy stan techniczny nie pozwala na to, dopuszczono możliwość wykonania fotografii potrzebnych publikacji. Innym, zgłaszanym przez studentów, postulatem była poprawa dostępności Internetu, który obecnie dostępny jest w całym skrzydle budynku zajmowanego przez Wydział Historyczno-Socjologiczny. Dokonano również zmiany godzin pracy dziekanatu dopasowując je do potrzeb pracujących studentów.

Ocena spełnienia kryterium 6.1.8. – w pełni

Uzasadnienie oceny: Jednostka wykorzystuje poprawnie i skutecznie badania opinii użytkowników infrastruktury dydaktycznej.

6.1.9. sposobu gromadzenia, analizowania i dokumentowania działań dotyczących zapewniania jakości kształcenia.

Wydziałowy Zespół ds. jakości kształcenia opracował harmonogram działań na rzecz jakości kształcenia w okresie 2014-2016 obejmujący opracowanie, przegląd i modyfikację misji i strategii uczelni, polityki zapewnienia jakości, programów kształcenia, wytycznych odnośnie uczelnianego wzoru sylabusu, informatyzacji obsługi dydaktyki, obsady zajęć dydaktycznych, zasad dyplomowania, opracowania i monitoringu systemu weryfikacji osiągnięcia efektów kształcenia, procedury zapewnienia jakości w nowych programach i projektach kształcenia, procedury hospitacyjnej, systemu doskonalenia kadry, systemu informacji i obsługi studentów, wykorzystanie wniosków z oceny kadry, realizacji i wykorzystania ankiet studenckich, monitoringu losów absolwentów. Do każdego rodzaju działań przyporządkowano podmiot wykonujący, osobę odpowiedzialną za realizację wskazanych zadań oraz określono cykliczność przeglądu i modyfikacji poszczególnych działań. Prace związane z monitorowaniem jakości kształcenia są na bieżąco weryfikowane na podstawie sporządzanych przez członków zespołu wydziałowego zespołu ds. jakości kształcenia sprawozdań częściowych. Wydział opracowuje i wydaje materiały informacyjne i promocyjne dotyczące studiów filozoficznych na Uniwersytecie w Białymstoku. W następstwie wskazanych w sprawozdaniu z działania wydziałowego Zespół ds. jakości kształcenia aktualizowano

na bieżąco i rozszerzano informacje na stronach internetowych Wydziału dotyczące toku studiów, sylabusów przedmiotów, harmonogramu zajęć, terminów egzaminów, a także spisów dostępnej literatury. Materiały potwierdzające weryfikację efektów kształcenia (kolokwia, egzaminy, prace pisemne, eseje) gromadzą i archiwizują osoby odpowiedzialne za weryfikację efektów kształcenia. Ponadto corocznie, po zakończeniu danego roku akademickiego, przygotowywane jest sprawozdanie z działań Wydziałowego Zespołu ds. jakości kształcenia.

Ocena spełnienia kryterium 6.1.9. – w pełni

Uzasadnienie oceny: Jednostka poprawnie gromadzi i wykorzystuje dane dotyczące jakości kształcenia.

6.1.10. dostępu do informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku oraz jego wynikach.

Podstawowym narzędziem informatyzacji dydaktyki jest system USOS wspomagający organizację realizacji zajęć dydaktycznych, jak również ich ewaluację. Narzędzia informatyczne wykorzystywane są do monitorowania warunków kształcenia, jak również do pozyskiwania opinii absolwentów i pracodawców. Do wskazanych grup odbiorców współpracujących z Uniwersytetem w Białymstoku kierowane są ankiety, przygotowane zgodnie z ogólnouczelnianymi wytycznymi.

Odpowiedzialność w zakresie publikowania informacji o programie i procesie kształcenia na ocenianym kierunku studiów zależy od rodzaju informacji – sylabusy opracowują do publikacji dyrektorzy instytutów, sprawy administracyjne edytowane są przez pracowników sekretariatu, natomiast redakcja i umieszczanie wymienionych informacji na stronie internetowej należy do kompetencji pracownika-informatyka. Ponadto docenić należy inicjatywę opracowania i przedstawienia studentom materiałów zwiększających ich świadomość odnośnie obowiązujących w obszarze szkolnictwa wyższego przepisów prawa np. prezentacja pt. „Co to takiego KRK”, która w przystępny dla każdego sposób przedstawia zagadnienia związane z efektami kształcenia, sylwetką absolwenta, a także zachęca do wypełniania ankiet w USOS.

Informacje odnośnie podejmowanych przez Władze Wydziału inicjatyw publikowane są w Gazecie Wydziału Historyczno-Socjologicznego, rozsyłane za pośrednictwem poczty elektronicznej, a także przekazywane przy wykorzystaniu portali społecznościowych. Wiele ważnych informacji znajduje się również w formie papierowej na tablicach informacyjnych i w gablotach rozmieszczonych na Wydziale.

Przeprowadzane wśród studentów ogólne badanie ankietowe obejmuje również ocenę przejrzystości dostępnych informacji na temat kształcenia. W tym zakresie pytania dotyczą częstotliwości korzystania ze stron internetowych Wydziału/Instytutu oraz możliwości uzyskania niezbędnych informacji w procesie kształcenia: oferowanych poziomów i form kształcenia, harmonogramu zajęć dydaktycznych, treści programowych oraz kryteriów oceny przedmiotów, a także możliwości wyjazdu na inne uczelnie.

Ocena spełnienia kryterium 6.1.10. – w pełni

Uzasadnienie oceny: Jednostka skutecznie udostępnia informacje o programie i procesie kształcenia.

2. Ocena spełnienia kryterium 6.1 z uwzględnieniem kryteriów od 6.1.1 do 6.1.1.10 - w pełni *Uzasadnienie oceny*

Działania Uczelni zmierzające do zapewnienia dobrej jakości kształcenia na kierunku „filozofia” należy ocenić pozytywnie. Wydział Historyczno - Socjologiczny wypracował przejrzystą strukturę zarządzania procesem dydaktycznym oraz dokonuje systematycznej i kompleksowej oceny efektów kształcenia. Wyniki tej oceny stanowią podstawę zmian programu studiów oraz metod jego realizacji zorientowanej na doskonalenie jakości jego końcowych efektów.

Jednakże analiza udziału studentów w składach organów kolegialnych – Senatu oraz Rady Wydziału

pozwała stwierdzić, iż nie jest realizowane pełen udział na poziomie określonym w art. 61 ust. 3 oraz art. 67 ust. 4 ustawy Prawo o szkolnictwie wyższym. W ocenie studentów uwagi zgłaszane podczas procesu ankietyzacji nie mają realnego wpływu na sposób prowadzenia zajęć. Te słabości powinny ulec poprawie. Ponadto należy zintensyfikować prace nad pozyskaniem informacji pozwalających monitorować losy absolwentów na ocenianym kierunku studiów.

6.2. Jednostka dokonuje systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości i jego wpływu na podnoszenie jakości kształcenia na ocenianym kierunku studiów, a także wykorzystuje jej wyniki do doskonalenia systemu.

Raport samooceny i rozmowy z pracownikami odpowiedzialnymi za wydziałowy wewnętrzny system zapewniania jakości pozwalają uznać, że system ten działa poprawnie i ma wbudowany mechanizm samooceny skuteczności i doskonalenia. Doroczne sprawozdania z komisji ds. jakości są analizowane przez władze i ciała kolegialne Jednostki, na ich podstawie wprowadzane są zmiany m.in. w sposobie oceny kadry akademickiej i w ankietach studenckich. Niedoskonałością, w odniesieniu do kierunku filozofia jest to, że system działa, jako mechanizm wydziałowy i nie ma wyodrębnionej części poświęconej samej filozofii. W trakcie rozmów z zespołem oceniającym członkowie komisji ds. jakości zapewnili, że wyodrębnienie danych oceniających jakość tego kierunku jest prostym zabiegiem technicznym i zostanie dokonane. Inną sprawą jest, czy dane te będą reprezentatywne zważywszy na małą liczbę studentów – tu skuteczniejszym narzędziem ich pozyskiwania są bezpośrednie kontakty nauczycieli ze studentami. Niewielka liczba uwag krytycznych dotyczących kierunku płynących ze strony studentów, dobry poziom prac dyplomowych i etapowych, pozytywne wyniki hospitacji wewnętrznych i dokonanych przez zespół oceniający pozwalają potwierdzić skuteczność systemu zapewniania jakości i istnienie mechanizmu jego doskonalenia.

Ocena spełnienia kryterium 6.2. – w pełni

Uzasadnienie oceny: Jednostka dokonuje systematycznej oceny skuteczności wewnętrznego systemu zapewniania jakości.

Odniesienie się do analizy SWOT przedstawionej przez jednostkę w raporcie samooceny, w kontekście wyników oceny przeprowadzonej przez zespół oceniający PKA

Analiza SWOT zamieszczona w raporcie samooceny jest zasadniczo trafna, jednakże wymaga komentarzy i uzupełnień. Zespół w pełni zgadza się z tezą, że perspektywa rozwoju studiów filozoficznych w UwB zależy przede wszystkim od zainteresowania tymi studiami. Wśród mocnych stron kierunku *filozofia* słusznie wymieniono silną kadre naukową o znaczącym dorobku; zaś wśród szans rozwój Białegostoku stającego się kulturalnym centrum regionu. Wiodącą w nim rolę pełni UwB, Analiza pomija szanse, które mogą wspomóc rozwój kierunku filozofia, takie jak możliwość weryfikacji efektów uczenia się zdobywanych poza uczelnią czy potrzebny na lokalnym rynku rozwój różnych form uczenia się przez całe życie (i idące za nimi nowe grupy kandydatów na studia). W szczególności zaś pomija kolumnę kompetencji społecznych KKK, w której kumulują się wychowawcze zadania uczelni i która powinna być wykorzystywana jako argumentacja w promowaniu kształcenia filozoficznego w całej Uczelni - poza kierunkiem filozofia.

Wśród słabych stron i zagrożeń nie zauważamy analizy wewnętrznych uwarunkowań rozwoju kierunku *filozofia*. Zgodzić się można, że uwarunkowania zewnętrzne (niż demograficzny i spadek zainteresowania studiami humanistycznymi w ogóle), to znaczące groźby dla kształcenia filozofów, wszelako zespół oceniający odnotował przede wszystkim, jako zagrożenie dla kierunku, jego niewłaściwe umocowanie instytucjonalne – brak wyodrębnionej jednostki integrującej środowisko związane z filozofią (np. Instytutu Filozofii), wzmacniającego jego siłę oddziaływania w uczelni i wspólne prace nad skuteczną strategią rozwoju kierunku. Niedostateczny rozwój współpracy z interesariuszami zewnętrznymi i mierna świadomość owocności takich kontaktów jest także czynnikiem osłabiającym kształcenie na kierunku. Dodatkowym czynnikiem dezintegrującym jest utworzenie nowych kierunków związanych z kształceniem filozoficznym, które mają, w zamyśle twórcy koncepcji, dostarczyć kandydatów na studia II i III stopnia na kierunku filozofia. Zespół oceniający wyraża opinię, że kierunki te mogą także stanowić znaczącą konkurencję dla *filozofii* w walce o kandydatów na studia.

Zalecenia

Kierunkowi *filozofia* potrzebna jest głęboka debata całego związanego z nią środowiska, która pozwoliłaby przedyskutować wewnętrzne (uczelniane i wydziałowe) determinanty jego rozwoju i włączyć do niej przedstawicieli otoczenia zewnętrznego. Filozofia zdecydowanie potrzebuje wyodrębnionej jednostki organizacyjnej (Instytut), która zwiększyłaby integrację tego środowiska i wzmocniła siłę jego oddziaływania oraz podniosła rangę nauczania filozofii w Uniwersytecie. Warto rozważyć nietradycyjne formy kształcenia w systemie uczenia się przez całe życie z wykorzystaniem nowych form rekrutacji na bazie uznawania efektów uczenia się zdobytych poza szkolnictwem wyższym.

Dobre praktyki

Za wzorowe uznać można relacje studentów z pracownikami (wynikające po trosze z małej liczebności studentów). Inicjatywy studenckie promujące filozofię w środowisku lokalnym są interesujące i twórcze.